ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe
zaterdag 21 juni 2014

De Jonge Krijger

Richting baan en opleiding

Pagina 14 & 15

Inhoud

Voorpagina 1

Inhoud 2

Uitgelicht 3

Gezondheid 4

Reizen 5

Eten & drinken 6 & 7

Dieren 8

Literatuur 9

Dodo Palm College 10 & 11

Puzzels 12

Columns 13

Business 14 t/m 20

Foto van de week.

Hond Cola krijgt een lieve knuffel van Xenia bij het eten. Aya (roepnaam voor oma) vond deze foto te schattig om niet naar de Ñapa te sturen. Na haar zoveelste verzoek, heeft mama hem opgestuurd. De Ñapa vond de foto op haar beurt weer te leuk om niet te plaatsen.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

EINDREDACTEUR Hans Vaders

VORMGEVING Wendela Ataliede, Linda van Eekeres, Sarah Kuiper, Oscar Vanegas

Aan deze Ñapa werkten mee:

Ingemara Bak, Marja Berk, Monique Casimiri, Odette Doest, Lennart Huijsen, Erik van Kampen, Brede Kristensen, Shakti-Aroena Lakhi, Judice Ledeboer, Marcel Truyens, Bertine Vermeer, May Voges, Mineke de Vries, Miriam de Windt, Ken Wong

Thuis.

´Op kamp´

Monique Casimiri

Met groep acht op kamp gaan gebeurt hier nu net zo goed als op Curaçao. In de tijd dat wij er woonden ging je in groep acht nog niet op kamp. Wel op de middelbare school.

Hier ga je tijdens je middelbare schoolperiode op studiereis. Het heet anders, maar komt op hetzelfde neer. Meestal ga je naar een grote stad in een ander land. Berlijn, Parijs, noem maar op. Het wordt steeds gekker, maar ook steeds duurder. Aan het begin van het schooljaar krijgen de kinderen een brief mee voor de ouders waarin de kosten worden meegedeeld. Dan kan je vast sparen, want niet mee gaan kan natuurlijk niet. Je wilt je kind niet uitsluiten van dit sociale gebeuren. Althans zo denken de scholieren erover, maar kostbaar is het wel. Sommige van deze tripjes weg kosten tot wel zeshonderd euro. En ik heb zelfs gehoord dat ze weleens naar New York zijn gevlogen. Dat haal je niet met zeshonderd euro. Op de middelbare school bij ons in het dorp mogen de kinderen kiezen. Ze hebben keus uit drie steden en de kosten zijn gemiddeld tweehonderd euro. Dat is nog te sparen.

Groep acht gaat voor gemiddeld zestig euro een paar dagen weg. Meestal naar een grote kampeerboerderij met veel groen en bos in de buurt voor allerlei leuke spellen die je kan doen. Je slaapt op grote slaapzalen op de grond in je slaapzakje en het eten is een grote pan doorgekookte macaroni of nasi, want dat kookt zo lekker weg voor veel mensen tegelijk.

Ik zag foto's voorbij komen van een groep acht die op kamp waren op Curaçao en die hadden het luxe. Niks geen kampeerboerderij, ze hadden een luxe villa, met zwembad voor de deur. Dat was in mijn middelbare schooltijd wel anders. Wij gingen naar landhuis Pannekoek. Daar gebeurde het. Al weken keek je ernaar uit. Met een tas met veel te veel kleren werd je gebracht. Bij aankomst zag je dat anderen net zulke grote tassen bij zich hadden. Gelukkig maar, want als puber wil je vooral niet opvallen. Je wilt net als de rest zijn.

Je had je voorbereid op ontberingen. Weinig tot niet slapen en overdag toch mee moeten doen met het dagprogramma. Eten wat de pot schaft, terwijl je thuis niets lust en ga zo maar door, maar dat ene jaar was het wel heel slecht. De een na de ander kreeg last van buikloop en moest naar huis. Het kamp liep leeg en de sfeer was er niet meer. Iedereen die van de rijst had gegeten was ziek geworden. De GGD moest er zelfs aan te pas komen. Helaas was dit een vervelend uit de hand gelopen staaltje kattenkwaad. Eén van de leerlingen dacht lollig te zijn en had laxeermiddel door de rijst gedaan. Die studiereis naar Banda'bou kan iedereen die erbij was zich nog levendig herinneren. Er wordt nu, na al die jaren nog steeds over gesproken. Weet je nog... En zo bleef er tot op de dag van vandaag een vreemd luchtje hangen aan kamperen op Pannekoek.

Uitgelicht.

Arte pa **Libertat**

Twee bijzondere exposities in het kader van de herdenking van 150 jaar afschaffing van de slavernij onder de paraplu van Stichting Arte '99: 'Swinging through history - Riba kadansa di historia', een expositie van foto's van Diana Blok en Prince Victor op de Koningin Emmabrug, samengesteld door Gallery Alma Blou en Tula 2.0 met schilderijen, foto's, beelden en installaties in het Renaissance Rif Fort, georganiseerd door Mon Art Gallery. Deelnemende kunstenaars zijn: Ailsa Anastatia, Carl Ariza, Herman van Bergen, Carlos Blaaker, Annemieke Dicke, Ariadne Faries, Jan Gilbert, Rene Guillot, Ria Houwen, Ans Mezas Hummelink, Ellen Spijkstra, Sinaya Wolfert, Giovani Zanolino en Philippe Zanolino. Van de onlangs overleden kunstenaar Tony Monsanto worden drie werken getoond. Beide exposities werden zondag 8 juni geopend.

Foto's: Ken Wong

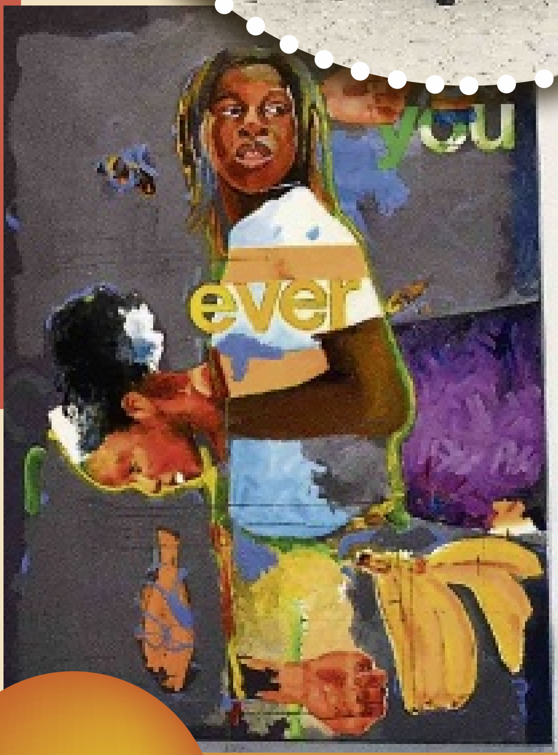

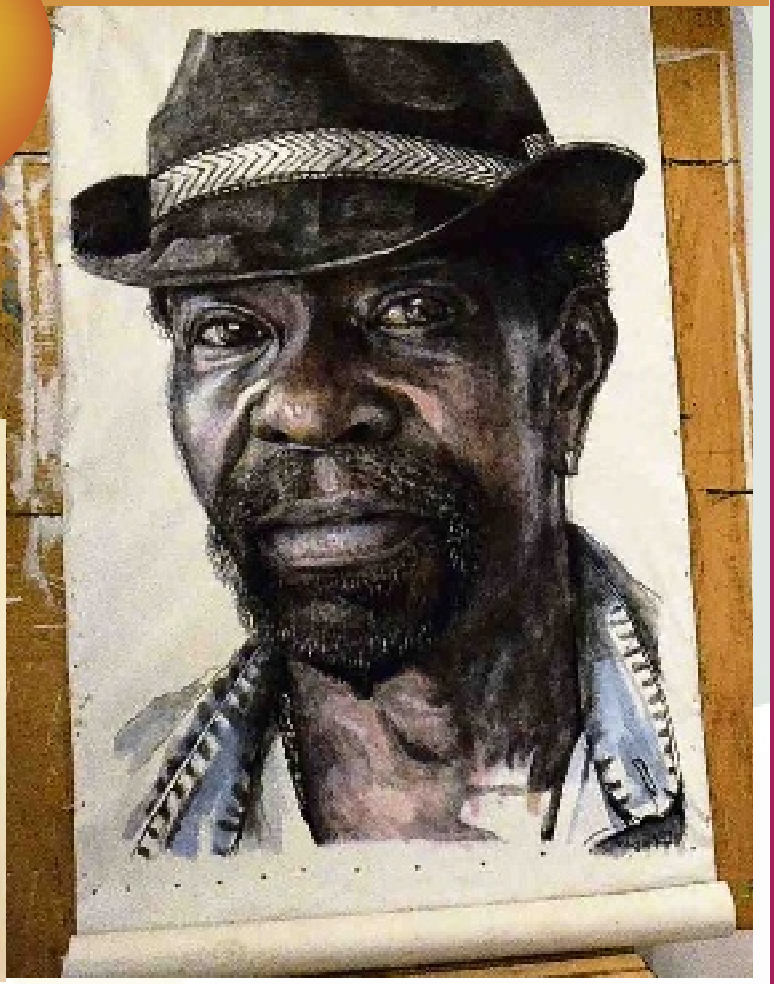

Medisch.

Vragen over... **glaucoom**

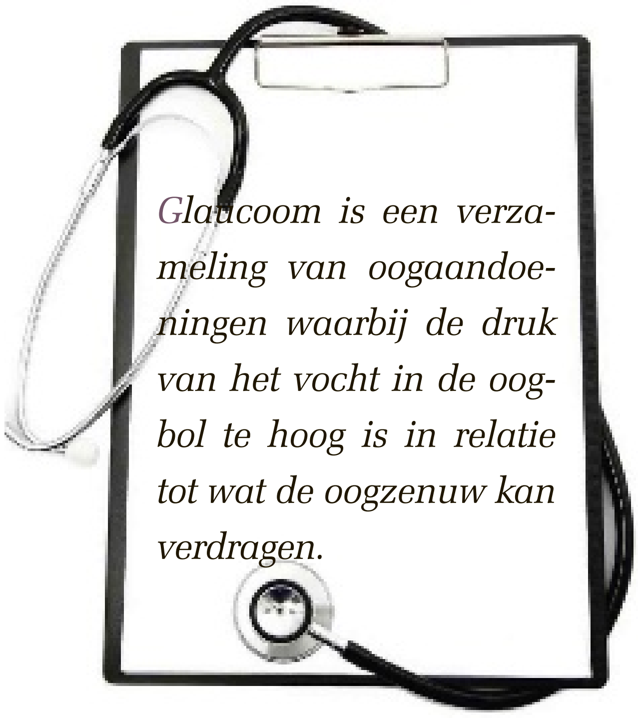

Tekst: **Wouter Mol**

De doorbloeding van de oogzenuw is dan niet meer voldoende waardoor deze geleidelijk afsterft. Het gevolg hiervan is dat het gezichtsveld van de patiënt, vanuit de ooghoeken naar het midden toe, steeds kleiner wordt. Als glaucoom niet wordt behandeld, kan het uiteindelijk tot blindheid leiden.

Wat zijn de klachten van glaucoom?

Als u glaucoom hebt, merkt u dat lange tijd niet op. Dat komt omdat het geen pijn doet. Het geeft zelfs geen drukgevoel. Bovendien blijft uw gezichtsscherpte nog heel lang bewaard. U ondervindt lange tijd geen wazig zicht, en de kleinste details blijft u zien. Of u een bril draagt of niet, heeft er dus helemaal niets mee te maken. Wat er eerst, en steeds verder, wordt aangetast is het gezichtsveld. Het gezichtsveld is het beeld dat een oog kan overzien terwijl het niet beweegt. Als daar heel traag stukken uit verdwijnen, valt dat minder snel op. Daarbij komt nog dat de verdwenen stukken niet als zwarte vlekken in het gezichtsveld verschijnen. Want die stukken worden ingevuld door de hersenen, aan de hand van de informatie die de hersenen over de omliggende zones in beeld ontvangen. Pas als er nog heel weinig informatie uit het oog naar de hersenen komt, zakt het door de hersenen gebouwde kaartenhuis in elkaar, en wordt u plotseling geconfronteerd met uw zware handicap. Op dat moment heeft het oog al vrijwel het volledige gezichtsveld verloren. In laatste instantie verliest het ook nog het scherptezicht, en is het dus volledig blind.

Wat kunt u zelf aan glaucoom doen?

De belangrijkste oorzaak van hoge oogdruk is onvoldoende afvoer van inwendig oogvocht. Dit probleem ligt enkel en alleen in het oog zelf. Dit kunt u dus niet beïnvloeden door levensstijl, voeding of de mate waarin u de ogen inspant tijdens werk of vrije tijd. En de bloeddruk heeft ook geen rechtstreeks verband met de oogdruk. Stress kan de oogdruk lichtjes doen stijgen, maar niet in die mate dat het een belangrijke oorzaak van de drukstijging wordt. Slechts in heel uitzonderlijke gevallen kunt u zelf schuld hebben aan uw hoge oogdruk. Zo kan bij een fanatieke yogabeoefenaar die vaak de kopstand aanhoudt, de oogdruk toenemen door de zwaartekracht.

De bloedcirculatie kan wel invloed uitoefenen op de oorzaak van glaucoom, een slechte doorbloeding van het oog, kunt u meer beïnvloeden. Zo stopt u liever met roken. En een te lage bloeddruk is schadelijker dan een te hoge. Als u behandeld wordt voor hoge bloeddruk, mag u deze dan ook niet té laag laten brengen.

Behandeling glaucoom

Als u glaucoom hebt, moet u voor de rest van uw leven op controle bij de oogarts blijven. De behandelingen stabiliseren het ziekteproces door de oogdruk te verlagen. Zo wordt verder verlies van gezichtsvermogen tegengehouden, maar genezen doet die oogdrukverlaging niet. Niets garandeert dat u na verloop van tijd geen andere of bijkomende behandeling nodig hebt om blindheid te voorkomen.

De behandeling kan bestaan uit:

- Oogdruppels: De oogarts beoordeelt op basis van verschillende factoren (zoals hoogte van de oogdruk en gezondheidstoestand) welke oogdruppel voor u de meest geschikte is. U moet elke dag de druppels in uw ogen doen, zonder onderbreking. U druppelt het beste altijd rond hetzelfde tijdstip van de dag,
- Laserbehandeling: Deze behandeling is pijnloos en vereist geen ziekenhuisopname. De laser maakt microscopisch kleine gaatjes in de afvoerkanaaltjes, zodat het inwendige oogvocht beter weg kan. Dit kan ter vervanging van oogdruppels, of als bijkomende behandeling wanneer oogdruppels onvoldoende resultaat geven. In dat laatste geval moet u de oogdruppels na de behandeling steeds verder gebruiken. Het effect van een laserbehandeling houdt zelden langer dan drie jaar aan.
- Operatie: Wanneer oogdruppels of laserbehandeling onvoldoende resultaat geven kunt u geopereerd worden. Er wordt een opening in de oogbal gemaakt waarlangs het teveel aan oogvocht kan ontsnappen naar de bloedbaan. Zoals bij elke operatie kunnen er zich complicaties voordoen. Hierbij gaat het vooral om bloeduitstorting, infectie, cataract en verlies aan gezichtsvermogen. Een operatie kan de oogdruk verlagen voor de rest van het leven. Maar soms gaat de druk toch opnieuw omhoog. Dan kan de oogarts opnieuw oogdruppels voorschrijven. Of er wordt nog eens geopereerd, en dan eventueel met een andere techniek.

Wat kunt u doen om schade door glaucoom te voorkomen?

In verband met glaucoom wordt vaak geadviseerd om na het veertigste levensjaar regelmatig, eens in de vijf jaar, de ogen door een oogarts te laten controleren. Dit advies is dringender naarmate er meer risicofactoren zijn. Naar schatting weet slechts de helft van de mensen met glaucoom dat zij de ziekte hebben. Als u glaucoom op tijd ontdekt kunt u het goed behandelen.

Wat is acuut glaucoom?

Behalve de sluipende, chronische vorm van glaucoom die hier wordt besproken, bestaat er een andere, acute vorm. Acuut glaucoom komt minder vaak voor dan de chronische vorm. De druk loopt pijlsnel op (binnen enkele uren) tot zeer hoge waarden, doordat de afvoer van het inwendige oogvocht plotseling totaal blokkeert. De uitgesproken pijn en het plotselinge wazige zicht doen iemand met acuut glaucoom meestal op spoedopname belanden. De behandeling dient ook snel ingesteld te worden, want anders is het ernstige verlies aan gezichtsvermogen blijvend.

Acuut glaucoom komt meer voor bij vrouwen en bij verziendheid of cataract (grijze staar). Het is ook belangrijk om te weten dat sommige geneesmiddelen een aanval van acuut glaucoom kunnen uitlokken. Dit kunt u lezen in de bijsluiters van heel wat geneesmiddelen, vooral die tegen verkoudheid, diarree, depressie en de ziekte van Parkinson. Het gaat hier steeds om acuut glaucoom. Op chronisch glaucoom hebben deze geneesmiddelen geen invloed.

Dr. W.W. Mol is huisarts te Curaçao

Aanstekelijk enthousiasme in **Guane**

Terwijl het interne geweld de laatste 10 jaar meer en meer aan banden wordt gelegd, ontdekken steeds meer toeristen Colombia als bestemming. Curaçao was vorig jaar goed voor 6.069 toeristen. Reden genoeg voor Ñapa-bladmanager Linda van Eekeres om op uitnodiging van Avianca te proeven van wat Colombia te bieden heeft. De reis voert van Bogotá via onder meer Villa de Leyva, San Gil en Cicamocha, naar Bucaramanga.

La Guanerita, een vrolijk beschilderde jeep, inclusief gekko en indianentooi, is de grootste attractie in Guane. Niet alleen voor de bezoekers van deze kleine plaats met zo'n 1500 inwoners in het Colombiaanse departement Santander, maar waarschijnlijk ook voor de bewoners. Zodra we beginnen te rijden, springt een jongen gekleed in het gele voetbalshirt van Colombia achterop, een vriendje volgt. Luid toeterend rijdt de chauffeur twee maal hetzelfde kleine rondje. Ondertussen worden we vriendelijk terug gegroet of zwaait men ons spontaan toe. Er moeten hier meerdere keren per dag toeristen rondgereden worden, maar het enthousiasme blijft aanstekelijk.

Tekst en foto's: **Linda van Eekeres**

Aan het plein waar La Guanerita zijn rit begint en eindigt, ligt een kerk, de Santa Lucía Iglesia. Aan hetzelfde plein bevinden zich de andere attracties van het dorp. Zoals een winkeltje waar je ondermeer de drank Sabajon kunt krijgen. De vrouw achter de glazen toonbank schenkt het spul in plastic mini-cupjes. Het doet denken aan ponche crema, maar dan met koffiearoma. Op een steenworp afstand is de ingang van het archeologisch en antropologisch museum. Er moet iemand worden opgetrommeld om het museum open te maken. In het donkere museum worden we rondgeleid door een oud kromgetrokken vrouwtje maar gekleed om door een ringetje te halen. Al verwacht je het niet in een klein dorp in een achteraf museum, maar binnen herbergt zich een verborgen schat aan fossielen. Meer dan 10.000 zeefossielen liggen hier, waarvan sommige van schelpen zo groot als autobanden. 20 Miljoen jaar oud, vertelt de gids terwijl ze onze aandacht met een aanwijsstok richting de bezienswaardigheden dwingt. We mogen geen foto's maken.
De rest van de collectie in de twee zalen achter de hoofdruimte, blijkt een niet zo logische verzameling uit allerlei tijden, zoals een tabakspers, weefgetouw, sleutels, een schrijflei, een muntenverzameling en een eeuwenoude mummie.

Ook is er aandacht voor de geschiedenis van de Guane, het volk waar het dorp zijn naam aan dankt. Deze inheemse mensen leefden tot eind 16e eeuw, vooral in Santander en het noorden van buurdepartement Boyacá. Het waren boeren die katoen verbouwden en gewassen en ze waren ook actief in de handnijverheid.
Bij het verlaten van het museum mogen we toch nog een paar foto's schieten en vertelt de gids ons ook nog een wetenswaardigheid: het hek van de kerk is helemaal in Duitsland gemaakt. Ik ga de poort even van dichtbij bekijken en verhip: 'Bremen 1870' staat erop.

Barichara

9 Kilometer van Guane vandaan ligt Barichara. Je kunt tussen beide plaatsen ook wandelen, maar wij gaan over de weg en dan is het maar een kwartiertje. Barichara is zo'n drie kwartier rijden van San Gil. Het dichtstbijzijnde vliegveld is Bucaramanga vanwaar met Avianca via Bogotá naar Curaçao gevlogen kan worden.

Met een populatie van 10.000 inwoners is Barichara minder kleinschalig, maar minstens zo pittoresk. Sinds 1978 is de stad nationaal erfgoed. Het is een van de tien steden die in Colombia tot nationaal erfgoed zijn uitgeroepen.
Als we er aan komen is de duisternis ingevallen. De Catedral de la Immaculada Concepción, aan het centrale plein van de stad, Parque Principal, springt meteen in het oog. De statige kathedraal met aan weerszijden torens, is zo uitgelicht dat het de kerk doet opgloeien en een aantrekkingskracht uitoefent. We bestijgen de stenen trappen van de 18e eeuwse kathedraal. De deuren staan open, er klinkt gezang. De dienst wordt net afgesloten en de kerk stroomt leeg. Het blinkende goud achter het altaar blijkt ook indrukwekkend.

Buiten is het gezellig. Aan de andere kant van het plein speelt een brassband op straat. Een klein meisje danst vrolijk mee en steelt de show. De supermarktjes waar de koopwaar hoog is opgestapeld achter de toonbank, doen tevens dienst als bar. Op witte plastic stoeltjes, aan formicatafeltjes, zitten mensen te praten of naar de televisie te kijken.
Er zijn in Barichara ook volop restaurants en hotels te vinden, maar wij moeten verder. Helaas, want waar Guane een plek is waar het leuk is om een middagje rond te hangen, is dit een plaats waar je wel wat langer zou willen blijven.

Australië, land van de vliegende wijnmakers

Vorige week vertelde ik u over wijnland en wereldkampioen Voetbal Spanje onze eerste tegenstander op het WK. Als ik had kunnen vermoeden dat de uitslag zo genereus zou uitvallen voor Nederland, had ik waarschijnlijk meer wijn en bier koud gelegd, wat een begin.

Tekst: **Erik van Kampen**

Afgelopen woensdag voetbalden onze mannen tegen Australië, maar wat is Australië nu eigenlijk voor een wijnland?
Australië is zich gaan onderscheiden als één van de toonaangevende wijnlanden. Australische wijnen zijn qua export de afgelopen jaren explosief gegroeid. De Australische wijnmakers zijn meesters in de kunst van het assembleren, maar de tijd dat alles gemengd werd tot merkwijn zonder specifieke herkomst is voorbij. Terroir heeft aan betekenis gewonnen en variatie heeft de voorkeur gekregen boven uniformiteit.
Het eerste succesvolle wijndomein van Australië ontstond in 1828 na de aanplant van, door George Wyndam, meegenomen wijnstokken uit Europa. In de jaren veertig van de negentiende eeuw werd door de emigratie van wijndrinkende Europeanen, onder anderen Duitse Lutheranen en Italianen, de wijnbouw verder uitgebreid. Slechts een enkeling van hen had van finesse gehoord, bovendien stelde het thuisland weinig eisen aan de wijn, wat ertoe leidde dat er zware, logge en alcoholrijke wijnen werden geproduceerd.
Vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw veranderde de wijnbouw drastisch. De nieuwe generatie wijndrinkers vroeg om lichte, frisse en fruitvolle wijnen. Met behulp van moderne wijntechnieken zijn de Australische wijnmakers er in twintig jaar in geslaagd om succesvolle fruitige en aromatische wijnen te produceren.
De grote hitte en droogte maakt wijnbouw in het grootste deel van Australië onmogelijk. De wijnbouw die plaatsvindt in het zuidwesten en zuidoosten is mogelijk vanwege irrigatie en het gematigde klimaat.
Het grootste deel van de Australische wijnen is afkomstig uit de drie staten New South Wales, Victoria en South Australia. Deze drie staten vallen samen onder de noemer South Eastern Australia, met als nationaal wijncentrum de stad Adelaide. Kwalitatief goede wijngebieden zijn te vinden in onder meer Hunter Valley in New South Wales, Yarra Valley en Barossa Valley. Een kwalitatief goede wijnstreek in het zuidwesten van Australië is Margareth River.
Australië produceert voornamelijk varietal-wijnen, wijnen van één druivenras, waarbij de naam van de druif prominent op het etiket aanwezig is. Daarnaast zijn er blends van twee druivensoorten.
De Shiraz is de druif van Australië. De Australische Shiraz is in genetisch opzicht identiek aan de Syrah, maar de shirazwijn is compleet anders dan de klassieke syrahwijnen uit het Rhônegebied. De Shiraz heeft een geheel eigen karakter, met de nadruk op rijp fruit. De ‘Penfolds Grange’, de beroemdste wijn van het land, laat zien over wat voor structuur een top-Shiraz kan beschikken. Australië heeft brhalve de Shiraz ook veel Cabernet Sauvignon. Hier geldt tevens voor dat de topwijnen over een enorme kracht en diepgang beschikken. Een blend van de Shiraz en de Cabernet Sauvignon is typisch Australisch.
De Chardonnay neemt een prominente plaats in bij de witte druiven. Tegenwoordig wijst de trend van de Australische Chardonnay in de richting van zuren en mineralen, minder alcohol en beter geïntegreerd hout. Vroeger stond de Chardonnay gelijk aan rijk, tropisch en oaky. Ongewoon bij de aanplant van de witte druivenrassen zijn de Sémillon en de Riesling.
Van beide druivenrassen worden droge wijnen en edelzoete wijnen gemaakt. De wijnen zijn vaak van een verrassend goede kwaliteit met een even verrassend rijpingspotentieel.
In Australië was de Sauvignon Blanc tot voor kort maar mondjesmaat te vinden, maar daar begint verandering in te komen.
Verder zijn de likeurachtige dessertwijnen van muskaatdruiven een specialiteit uit het verleden van Australië. Ze zijn intens van smaak en ideaal voor de liefhebbers van zoete wijnen.
In Australië kom je vrijwel nooit een slechte wijn tegen. Alle Australische producenten hebben de beschikking over perfect gerijpt fruit, ook in de relatief koele regio’s en hun techniek staat op een zeer hoog peil.
De techniek is zo goed dat Australiërs als kenners in tal van landen, onder meer in Frankrijk, aan het werk zijn. Ze werden flying winemakers genoemd, een term die als vast onderdeel aan het internationale wijnjargon toegevoegd is.
Tijdens het schrijven van deze column weet ik de uitslag van de wedstrijd nog niet, maar mijn voorspelling is 3-0 voor Nederland. Deze keer zorg ik voor meer wijn in de koelkast zodat het feest nog lang kan doorgaan.
Volgende week over onze laatste tegenstander in de poulefase, Chili. Een super wijn- en voetballand.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Lindemans Bin 85, Pinot Grigio

Druivensoort: **Pinot Grigio**
Streek: **Zuidoost-Australië**
Kleur: **Helder, mineraalwit**
Geur: **Frisse tonen, groene kruiden, jasmijn**
Smaak: **Limoentoon met peterselie en basilicum**

Lindemans is een van de grootste producenten ter wereld en ze maken wijn in zuidoost-Australië. Hun druivenstokken staan voornamelijk in de Eden- en Clare-valleien, grofweg tussen de steden Adelaide en Melbourne.
Deze Bin 85 Pinot Grigio is één van de vele druivenrassen waar Lindemans goede kwaliteitswijn van maakt.
De Pinot Grigio kennen we natuurlijk ook goed uit Noord-Italië, maar in Australië smaakt de Pinot Grigio veel bloemiger en kruidiger. Denk hierbij aan frisse groene tuinkruiden als basilicum, peterselie of kervel.
De wijn is goed inzetbaar bij frisse zomerse gerechten met veel groene accenten.

LICORES MADURO

Onze voorkeur: salade van veldsla en jonge bladspinazie met Grannysmith-appel en basilicum, daarop lauwwarme graved lax (zalm met groene kruiden gemarineerd) en een lichte yoghurt-dressing verrijkt met fijngesneden augurkjes.

Santé!
Erik van Kampen, sommelier

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Food for thought.

Kip en ei: weet wat u eet

Gehaktballen kunnen ook uit de oven. Ze hoeven niet altijd gebakken te worden. Niet alleen is het gemakkelijk. U heeft namelijk in weinig tijd en inzet veel balletjes tegelijk klaar. Ze zijn bovendien ook vetarm. Perfect voor werkende ouders die voor een gezonde familie en gezonde feestjes moeten zorgen.

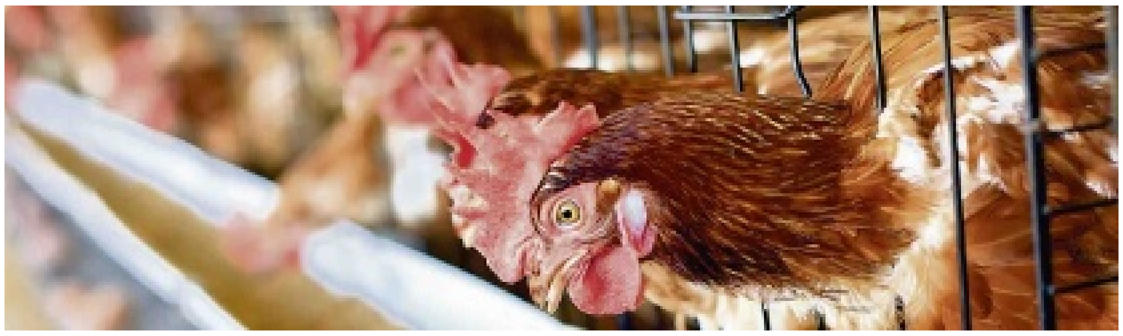

Tekst: **Miriam de Windt**

Vlees is geen bron van koolhydraten, vezels, kalk, vitamines A, B1, B2 noch C. Wel van eiwitten en ijzer. Ook, jammergenoeg, bevatten vleessoorten verzadigede vetten en cholesterol. Door mager kippenvlees te gebruiken in dit recept, blijven de vetten erg laag. Het cholesterol is niet alleen afkomstig van het vlees, maar het merendeel van het ei. Indien u rundergehakt gebruikt voor dit gerecht, zal de hoeveelheid cholesterol stijgen naar ongeveer 24 procent. U kunt kiezen voor een ander bindmiddel dan ei voor minder cholesterol.
Als u naar een feestje gaat, dan heeft u meestal al een hele dagvoeding op. Dus, hoe minder calorieën, vetten en cholesterol snackjes bevatten, eigenlijk hoe beter.

Kip
Ziektes, vervelende cq ernstige symptomen en vroegtijdige veroudering kunnen voorkomen ten gevolge van het eten van ongezonde eiwitten. Dit is vlees dat chemische stoffen en resten medicatie bevat. Voor preventie is het derhalve belangrijk om vleessoorten te kiezen die zo min mogelijk van deze stoffen bevatten.
Tegenwoordig maken steeds meer mensen zich zorgen waar hun vlees vandaan komt, hoe de dieren worden gefokt en waarmee ze worden gevoederd. Informatie op etiketten kan misleidend zijn en vaak bevatten ze ook niet de complete informatie. Bijvoorbeeld, wat betekent biologisch kippenvlees? Wat is het verschil tussen een scharrelkip en een biologische kip?
Bijna alle kippenvlees dat u in winkels kunt kopen komt van de bio-industrie. Hier staat de productie op de eerste plaats: wat kost een kip tot deze kan worden verkocht en wat levert deze dan op. In de bio-industrie wordt het dier zuiver en alleen als een winst- en verliesrekening gezien. Het welzijn van de kippen is niet bepaald iets waar men zich druk over maakt.
Batterijkippen en vleeskippen komen nooit naar buiten. Ze leven met 16 à 24 kippen per vierkante meter. Vleeskippen worden in een tijdsbestek van zes weken opgefokt van kuikens tot kippen met een gewicht van 2,5 kg. Dit met behulp van een arsenaal aan groeihormonen en antibiotica. Soms wordt antibiotica zelfs preventief toegepast. U loopt het risico om de groeihormonen en antibiotica ook binnen te krijgen. Met alle gevolgen van dien: onder meer vroegtijdige menstruatie en problemen met de vruchtbaarheid, ontregelde maandstonden, borstgroei bij meisjes én jongens, antibiotica-resistente bacteriën en virussen.
Literatuurstudie vermeld dat scharrelkippen per 8 kippen 1 vierkante meter ruimte dienen te hebben. Scharrelkippen kunnen wel naar buiten. Ze krijgen meelvoer te eten en ze hebben de beschikking over legnesten, zitstokken en een stofbad. De snavels mogen geknipt of gebrand worden.
Biologische kippen lopen vrij rond te scharrelen en hebben ongeveer 4 vierkante meter ruimte per kip. Ze hebben ook nog een stalruimte. De snavels mogen niet worden geknipt noch gebrand. Het voer bestaat uit 80 procent biologisch voer, gegeven aan het kuikentje al vanaf 2 dagen oud. Genetisch gemanipuleerd voedsel, hormonen en antibiotica zijn niet toegestaan. De biologische kippen beschikken over legnesten, zitstokken en een stofbad. Gezien het bovenstaande is het te begrijpen dat biologisch kippenvlees duurder is. Indien u kiest voor biologisch kippenvlees, is niet alleen het welzijn van de kippen voor u belangrijk maar ook uw eigen lichaam.

Europese biologische kippen herkent u aan het EKO-keurmerk en Amerikaanse aan het keurmerk USDA Certified organic. U kunt op internet gemakkelijk verdere informatie inwinnen over deze keurmerken.

Ei
Biologische eieren kunnen alleen maar worden gelegd door biologische kippen, zoals u hierboven hebt gelezen. Ook hier kunt u zoeken naar eieren met het EKO-keurmerk. Voor biologische leghennen gelden dezelfde voorwaarden als voor biologische kippen voor vlees. Per 8 hennen moet er een legnest zijn. Tevens moeten ze minimaal 8 uur ononderbroken nachtrust hebben. Zo ziet u maar, ook kippen moeten 8 uur nachtrust hebben.

Chilisaus
Kant & klare sauzen zitten vaak boordevol chemische stoffen. Conserveringsmiddelen, kleurstoffen, geurstoffen en soms in de ergste gevallen zelfs synthetische ingrediënten. Synthetisch als in... non-food! Onvoorstelbaar maar waar. En dan heb ik het nog niet gehad over allerlei vormen van smaakversterkers (MSG). Dit geldt voor alle convenience en convenient foods. Convenience is als er een bewerking nog moet plaatsvinden. Convenient is als u het product, gerecht of de maaltijd gelijk kunt gebruiken/eten.
Niets is beter dan wanneer u zelf een sausje maakt. Maar soms is er niet genoeg tijd. Het beste is om goed de etiketten te lezen. Als u alle benamingen in de ingrediëntenlijst goed kunt lezen, begrijpen en uitspreken, hebt u waarschijnlijk een product in handen dat redelijk weinig chemische stoffen bevat.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Voedingswaarde voor 1 portie balletjes (6 personen als snack):

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	121 / 504	6%
Natrium	143 mg	7%
Eiwitten	17 g	17%
Kalk	19 mg	3%
Vetten	2 g	3%
IJzer	0.8 mg	5%
Verzadigde vetten	0	0
Vitamine A	29 mcg	4%
Cholesterol	47 mg	17%
Vitamine B1	0.09 mg	9%
Koolhydraten	9g	4%
Vitamine B2	0.06 mg	5%
Voedingsvezels	1 g	4%
Vitamine C	4 mg	6%

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën

Kook mee met May.

Pittige kippenballetjes

Ingrediënten:
350 gram gemalen mager kippenvlees
80 gram verse broodkruimels
6 lente-uien, heel dun gesneden
2 eetlepels fijn gehakte cilantro
2 tenen knoflook, fijn gehakt
1 cm verse gember, geraspt
1 ei
zout en vers gemalen zwarte peper
zoete chili-saus om te serveren

Bereidingswijze:
De kip, broodkruimels, lente-uien, cilantro, knoflook, gember en het ei mengen in de keukenmachine. Op smaak brengen met zout en peper.
Het kippenmengsel met natte handen in 12 gelijke ovale balletjes verdelen. Op een met olie bestreken bakplaat arrangeren en 10 minuten in de koelkast zetten.
De oven tot 400 graden Fahrenheit voorverwarmen.
De kippenballetjes 25 minuten bakken in de voorverwarmde oven of tot ze licht gebruind zijn.
Warm of koud serveren met zoete chili-saus.
Voor 4 à 6 personen als een snack.

Eet smakelijk,
May

Kinikini

De kinikini is een van de meest verbreide kleine roofvogels op het Westelijk Halfrond. Bekend als de american kestrel, oftewel de Amerikaanse torenvalk. De naam in het Latijn is falco sparverius.

Hun verspreidingsgebied is van Noord-Amerika/ Canada tot het Caribische gebied en Midden- en Zuid-Amerika. De lokale naam kinikini dankt hij aan zijn roep, een schel killykilykilly.

Het zijn kleine maar dappere vogels. Mannetjes en volwassen vrouwtjes zijn van elkaar te onderscheiden door onder meer de donkergrijze kleur op de buitenkant van de vleugels. Voor de duidelijkheid, de mannetjes hebben de donkergrijze veren aan de buitenkant. Mannetjes hebben aan de binnenkant van de vleugel een rand die - wanneer je van bovenaf kijkt - duidelijke witte aftekeningen, een soort van ovale strepen, die bij het vrouwtje ontbreken. Bij jonge dieren zie je het verschil niet, omdat die nog de blauwgrijze veren hebben aan de buitenkant van de vleugels, de rest van het volwassen kleed hebben ze pas na oktober nadat ze geruid hebben. Ze vliegen dus ruim een half jaar rond in hun kinder-outfit.

Bij hele jonge vogels komen hier en daar de donsveren nog door het verenpak. De veren op hun borst zijn veel bleker en bevatten veel aftekening, een veel drukker patroon aan vlekken, so to speak. Het heeft meer een schutkleurpatroon, wat handig is als je een jonge hulpeloze vogel bent. Als ze ouder worden is de ondergrond van de veren op de borst roodbruin.

Vooral in de maanden februari tot april worden vaak veel jonge kinikini's 'gevonden'. In die maanden zitten ze ongeveer 25 dagen op hun eitjes. Ze kunnen er totaal vier leggen. Dat houdt in dat ze tussen de 1 à 4 jongen kunnen hebben. Zo raar is dit niet als er één voortijdig het nest uitkukelt. Nu zijn kinikini's heel dapper. Ook als ze jong zijn. Dus vaak kijken ze dan mega-brutaal de wereld in alsof het haast jouw schuld is dat ze niet in hun nest liggen. Het beste is in principe om te kijken of er nog een nest is of een restant van een nest in de buurt.

Waarom? Bij vogels zoals de kinikini, komen de oudere vogels nog wel terug naar hun jongen als ze in de buurt van hun nest zijn. Een klant had onlangs het geval dat er drie hulpeloze jonge vogels in de tuin lagen. Tot onze grote vreugde bleek de volgende dag bij daglicht dat het nest niet kapot was en dat er zelfs nog een broertje of zusje in het nest zat. Nu klim je niet een twee drie een koningspalm in, maar het is gelukt het surrogaatnest zodanig te plaatsen dat de ouders erbij konden.

Dit brengt me op de belangrijkste handeling die vaak in het enthousiaste redden overzien wordt. Dit geldt voor alle soorten vogels: kijken of er een nest te vinden is en of de vogels zo dicht mogelijk bij het oorspronkelijke nest terug te plaatsen zijn. Soms vergt dat wat creativiteit. Maar uiteindelijk kunnen de vogelouders toch het beste voor hun jongen zorgen. Ook in een natuur waar geen mensen in de buurt zijn komt het voor dat een dier uit het nest raakt. Dat is de natuur, dan is er altijd wel een ander dier dat daar beter van wordt, hoe vervelend dat ook is voor de betrokken kinikini's.

End of that story, drie prachtige jonge kinikini's die niet door mensen gevoerd hoefden te worden maar lekker met hun ouders de wijde wereld in zijn gegaan.

Het is bij vogels niet zo dat als je met je blote handen aan de jongen zit dat de oudervogels dan de jongen niet meer accepteren. Dat wordt vaak gedacht maar dat is niet zo. Vogels zullen wel eerder geneigd zijn het nest in de steek te laten als het er heel anders uitziet of op een hele andere plek te vinden is. Zeker als er alleen nog maar eieren in zitten. Maar zodra er kuikens in het spel zijn zullen ze in de meeste gevallen voor de kuikens kiezen ook al is het nest wat anders van vorm. Bij zoogdieren is het zo dat de babydieren een nestgeur hebben. Er zijn maar weinig vogels uitgerust met een bijzonder ontwikkeld reukorgaan. Eén daarvan is de koningsgier.

Als er sprake is van gebroken vleugels en poten is het wat lastiger ze terug te stoppen in het nest. Het medische gedeelte is wel te fixen, maar de meeste ouders worden afgeschrikt door bandagemateriaal of ze verwijderen het vogelkind zelf.

De kinikini is een dankbaar object. Ze passen zich vrij snel aan, accepteren het om gevoerd worden en leren daarna vrij gemakkelijk zelf hun toteki's en lagadishi te eten. Waarna ze als hun vleugels geheeld zijn of als ze hersteld zijn van hun hersenschudding weer terug het wild in kunnen. De kinikini is een van de dieren die vrij gemakkelijk te trainen is naar zelfstandigheid en ze kunnen ook echt weer verwilderen.

Kinikini's zijn dus roofvogels. Wat eten ze in principe? Inderdaad, andere dieren. Maar ze zullen ook een sprinkhaan opeten, of andere insecten van formaat. Reptielen, kikkers, kleine vogels (baby-vogels), maar ook kleine zoogdieren zoals baby-ratjes en muizen staan op hun menu.

De kinikini zit vaak langs een open stuk terrein, en dan liefst hoog, zodat hij of zij het hele gebied kan overzien. Als ze wat van interesse zien, dan blijven ze er vaak even boven hangen, of duiken meteen met een snoekduik vanaf hun uitkijkpost erop af. Ze zitten dus ook vaak op torens, vandaar benaming torenvalk. Ze hebben best veel kracht met die kleine potjes. Om te eten trekken ze zich terug op een stevige tak, cactus of lantarenpaal om in alle rust de prooi uit elkaar te plukken. Het vaakst zijn ze te zien met een hagedissensoort tussen de klauwen.

Baby-kinikini's worden vaak aangezien voor babyuiltjes, dit is de meest gehoorde benaming als mensen een baby-kinikini zien. En dat gebeurt vaak, aangezien we op de praktijk regelmatig baby-roofvogels opvangen.

Ze zijn niet erg groot. Van top tot teen ongeveer 30 cm en als ze hun vleugels uitslaan is hun vleugelwijdte (dus van vleugeltip tot vleugeltip) ongeveer 55 cm. Ze wegen gemiddeld tussen de 90 en de 115 gram. Bij veel roofvogels zijn de vrouwtjes juist groter dan de mannetjes, bij de kinikini maakt het niet veel uit, die zijn eenmaal volwassen geworden, ongeveer even groot. Met die afmetingen en dat gewicht zijn ze niets vergeleken bij hun grote roofvogelbroeders. Ik moet ook altijd even lachen als iemand een kinikini komt brengen, volgens het telefoongesprek dan en het een warawara blijkt te zijn. Een warawara is gemiddeld een 800 gram tot een ruime kilo, en ziet er heel anders uit.

Een van mijn meest memorabele kinikini-encounters was de kinikini die ik aanreed. Nou ja, ik was met een gepaste snelheid op weg naar iets dringends en snorde over de weg naar Fuik. Waarschijnlijk dat kinikini-lief een hagedis wilde 'verrassen' die langs de weg scharrelde en de kinikini kwam met een kamikaze-duik tegen mijn voorruit tot stilstand. Resultaat een hersenschudding, geen breuken. Ik een hartverzakking. Na een paar dagen intensive care en dwangvoederen was hij weer zo goed als nieuw, op een paar ontbrekende veren na. Ik heb nog steeds spastische neigingen als ik een kinikini langs de weg zie vliegen. Hij is weer losgelaten en vertelt mogelijk nog verhalen over een 'alien abduction' op klaarlichte dag. De kinikini waar ik mijns inziens het meeste indruk mee heb gemaakt was er een die aan de kant van de rivier zat in Madre de Dios in Peru. Ik werkte aan een ara-project met vogels in het wild en voer af en toe mee met een boot vol ecotoeristen voor wie ik dan ook later op de dag een lezing hield. Dat deed ik dan in hun lodge, tijdens hun diner want de toeristen kregen soep, een hoofdgerecht en soms zelfs ingevlogen icecream (je kan je afvragen hoe eco een vijfsterren-ecolodge is) maar ik maakte daar graag gebruik van, een echte maaltijd en daarna gauw douchen in een echte douche in plaats van in de rivier. Enfin, tijdens die tocht zat er zowaar een kinikini langs de 'weg'. De gids was bezig dus werd mij gevraagd wat het was. Inkoppertje. Vanaf dat moment wisten de toeristen zeker dat ik wat van vogels wist en mocht ik alles benoemen. Instant aanzien-upgrade.

De kinikini is bepaald niet mensenschuw en het komt regelmatig voor dat ze een nest hebben in een dakgoot of bijvoorbeeld grote palmboom bij mensen in de tuin. Dat is op zich geen probleem. Het komt regelmatig voor dat je een kinikini een andere vogel ziet belagen als ze bijvoorbeeld te dicht in de buurt van hun nest komen. Dan blijven ze aanvallen maken. Zo heb ik weleens een kinikini een warawara zien aanvallen in de buurt van de Nijlweg. Ik zat gewoon in de auto, en tijdens het wachten op het groene licht zag en hoorde ik ineens een kinikini een warawara aanvallen. Het grappige is dat de warawara gauw maakte dat hij wegkwam, kinikinipower! Helaas kunnen ze dat ook doen als ze mensen tegenkomen. Dat komt minder vaak voor maar dat wordt ze dan niet in dank afgenomen. Maar hoe bedreigend het ook lijkt, het enige wat de kinikini wil is dat u uit de buurt van zijn nest of pas uitgevlogen jongen gaat. Wat dat betreft zijn bijvoorbeeld troepialen veel venijniger, die zullen niet schromen om je desnoods echt te pikken. Maar een kinikini-tactiek is eigenlijk zodanig irritant zijn dat het grotere dier vlucht. They will. Not go for the kill. Daar is een mens net iets te groot voor.

Ars Poëtica.

2-1 & 1-2

De wedstrijd was het juiste spiegelbeeld
van die 2-1 in het gedoemd verleden
Eerst werd ik in de Hel gevierendeeld,
en daarna kwam ik in de Hof van Eden

Twee-een verliezen of met 2-1 winnen:
ontgoocheling of een uitzinnig feest.
Je kunt er maar het best niet aan beginnen,
dan is je leven wel zo kalm geweest.

Ik vond het jammer dat wij toen niet wonnen,
want winnen is het doel van elke sport.
Maar anderzijds is voetbal meer dan verzonnen:
geen mens die er veel menslijker door wordt.

Natuurlijk was ik blij met onze zege,
als journalist was ik zelfs dubbelblij.
Wij hadden immers iets cadeau gekregen:
kopij, kopij, o en voorgoed kopij!

Nico Scheepmaker (1930 - 1990)
Nederland-Duitsland, 1989

Letra

Erich Kästner

De roem van Erich Kästner (1899-1974) maakt slingerbewegingen. Alleen zijn kinderboek Emiel en zijn detectives dat in 50 talen werd vertaald, heeft het aan roem nooit ontbroken. Met zijn belangrijkste roman die eerst als titel Fabian droeg (1931), liep het anders. Deze roman doet een boekje open over Berlijn in de Weimar-tijd: werkloosheid, armoede, rijkdom, decadentie, wanhoop en dreiging van naderende rampspoed. Op bijna slapstick-achtige wijze wordt het ontnuchterende verhaal van Fabian verteld, die op scherp ironische wijze heilige en onheilige huisjes omver haalt. Een jonge literator, niet van onbesproken gedrag maar met een goed hart, die eigenlijk niet weet waar hij het in deze krankzinnig verwarrende periode moet zoeken. Omdat hij zijn gevoel voor moraliteit niet verliest, weet hij toch zijn hoofd boven water te houden. In een nawoord bij een latere druk schrijft Kästner dat hij weliswaar met het wapen der ironie alle nonsens heeft willen ontmaskeren, maar dat het boek ten diepste in het teken van 'en toch' staat. Dat is naar zijn oordeel de kern van de moraal. Even werd de roman een succes, maar toen de nazi's aan de macht kwamen, deden ze het gelijk in de ban. Zij oordeelden dat het boek obsceen was, decadent en getuigde van een gedegenereerd brein. Dat moest wel door een miserabel 'onder-mensje' geschreven zijn. Niks geen 'en toch'. De mensheid heeft het optimisme van de energieke 'bovenmens' nodig, zo meenden de nazi's. Kästner kon de wijk nemen en deed dat ook. In 1946 verscheen een nieuwe druk. Maar wie had toen zin om een crisisboek te lezen? Soms werd het boek uit de kast gehaald en met bewondering gelezen. Nu is het eindelijk in het Nederlands uitgekomen, met als titel Naar de haaien. Wie het nu leest zal merken hoe actueel dit boek is.

Teju Cole

De Nigeriaanse schrijver Teju Cole (1975) debuteerde met het filosofische 'Open City', over Julius, een Afrikaanse immigrant, die zich een weg door New York baant, te midden van onzinnige stereotypen. Dit jaar verscheen een vernieuwde en uitgebreide versie van 'Every Day is for the Thief', een romanachtig reisverslag van zijn terugkeer naar Lagos. Voor lezers die denken dat we ons bevinden in een aangenaam crisisloos tijdperk, is het geen gek idee dit boek te lezen. Het geeft veel te denken over de onverwachte onmogelijkheden een nieuwe natie in elkaar te timmeren. Ineens landt de optimistische lezer met beide benen ruw op de grond. Lagos, met zijn verkeerschaos in de 3-dubbele zin van het woord, is een stad waar 'people continuously roam around looking for victims'. En omgekeerd een stad waar mensen continu bezig zijn hun hachje te redden. Zonder corruptie in alle hoeken en gaten van de samenleving (indien je daarvan kan spreken) functioneert niets en krijgt niemand nog iets voor mekaar. De groene jungle van vroeger is vervangen door de urbane jungle. De eerste vitaal, de tweede fataal. Cole's boodschap, als chroniqueur van het modern-chaotische leven, is krachtig.
Beide boeken lezen licht, maar zijn het tegenovergestelde van wat men 'literature light' pleegt te noemen.

‘Dit jaar konden al twee leerlingen naar de havo en twee naar de technische school’

Dodo Palm College probeert vicieuze cirkel van armoede te doorbreken

Zieke honden op het niet omheinde schoolterrein, onvoldoende lesmateriaal, lekkages en achterstallig onderhoud. De staat van het Dodo Palm College in Seru Fortuna laat zeer te wensen over. Daarnaast kampt de school met de problematiek van een achterstandswijk. Veelal alleenstaande moeders zonder werk zijn amper in staat hun kinderen te eten te geven, maar ook amper in staat ze op te voeden. De aanblik van de wijk, van de school met de bijbehorende problematiek, past eerder in een ontwikkelingsland dan in een land binnen het Koninkrijk der Nederlanden anno 2014.

Tekst en foto’s: **Mineke de Vries**

“Ieder kind op dit eiland heeft recht op hetzelfde niveau van onderwijs. En binnen dat onderwijs moet ieder dezelfde kansen krijgen en zijn talenten kunnen ontwikkelen. Dan mag het niet uitmaken in welke wijk die school staat.” Dat zegt Saiseline Senior, sinds drie jaar schoolhoofd van het Dodo Palm College. De school, van oorsprong een aparte kleuterschool en lagere school, is sinds 2004 samengevoegd en is de enige school in Seru Fortuna. De in totaal 140 leerlingen zijn verdeeld over de acht groepen, één groep per leerjaar.

Senior maakt zich ernstige zorgen over de staat van het gebouw. “In een aantal lokalen is geen ventilatie, veel ramen kunnen niet meer open of dicht. In de warme periode is het vrijwel ondoenlijk in een niet geventileerde ruimte onderwijs te geven of te ontvangen. Daarnaast is een verfbeurt hard nodig, dienen lekkages te worden verholpen en ontbreekt het aan goed meubilair.” Verder is er geen omheining tussen de school en de buren, waardoor er zieke honden en poezen op het schoolterrein lopen die ziektes kunnen overbrengen. “Vanwege de veiligheid en de allergieën van de kinderen is dit een zeer ongewenste situatie.”

Saiseline Senior was aanwezig in Nederland bij de opening van het nieuwe pand van Stichting Miss IQ, een stichting die het Dodo Palm College sponsort.

Onderhoudspot leeg

Het Dodo Palm College valt met nog 28 andere lagere scholen onder het Rooms Katholiek Schoolbestuur en krijgt geld van de overheid. Hoeveel een school krijgt, is afhankelijk van het aantal leerlingen. De schoolbegroting is daarop aangepast. “Zo is een post opgenomen voor onderhoud, maar dat geld hebben we inmiddels verbruikt. Is er een wastafel kapot of is er lekkage, dan komt de technische dienst van het RK Schoolbestuur dat maken, maar als de post is verbruikt, blijft de rest liggen.”

Het Dodo Palm probeert actief sponsors te werven, bedrijven en stichtingen die speciale activiteiten steunen. Zo worden de kerst- en paasvieringen bekostigd door de MCB, de Stichting Johannes Boscoschool in Heerhugowaard, de Stichting Signaal Sociaal en het bestuur van een wegenbouwbedrijf. Nieuwe sponsorgelden zou Senior direct inzetten voor afbakening, het vervangen van ramen en het aanschaffen van leesboeken. Vaak zet een oudercommissie zich in voor sponsoractiviteiten, maar het Dodo Palm had zo’n commissie niet. “Recent zijn we begonnen met het oprichten ervan, maar dat is nog niet zo gemakkelijk. Omdat de betrokkenheid van de alleenstaande moeders niet hoog is, moeten we er erg ons best voor doen, maar in februari hebben zich drie mensen opgegeven.” Dat is een stap in de goede richting, aldus Senior, die ouders bij allerlei activiteiten meer bij de school wil betrekken.

Het tekort aan geld is niet alleen een probleem van het Dodo Palm, maar treft vele scholen. Senior vindt het geen verantwoordelijkheid van de politiek, maar zet zelf stappen om de problemen op te lossen. Bij het RK-Schoolbestuur vindt wekelijks een stafvergadering plaats waarin de huidige problemen worden geïnventariseerd en wordt besloten welke voorrang krijgen om op te lossen. “Het lastige is dat je zoveel geduld moet hebben, dat stapje voor stapje opbouwen, kost jaren. En het liefste wil je alles tegelijk.”

Container schoolmateriaal

Het Dodo Palm College kreeg afgelopen kerst een container met spullen cadeau vanuit Nederland. Senior kwam een aantal maanden daarvoor in contact met Ruth Groenewoud, voorzitter van de Nederlandse Stichting Miss IQ, een stichting die zich inzet voor kansarme kinderen in het Koninkrijk. “Zij trok zich het lot van de school aan en vroeg wat we nodig hadden. Een paar maanden later kregen we een container met ingezameld meubilair, speelgoed, knuffels, een poppenhoek en boeken. De kinderen waren er zó blij mee. Omdat de spullen nog elders staan opgeslagen, halen we er elke keer wat uit.” Onlangs was Senior als genodigde aanwezig bij de ingebruikname van het nieuwe kantoorpand van Stichting Miss IQ, waar ook de burgemeesters en wethouders van Alkmaar en Heerhugowaard aanwezig waren. Hier hield Senior een presentatie over haar school met de bedoeling aandacht te vragen voor de problematiek op Curaçao.

Orde en rust

Saiseline Senior groeide zelf op in Seru Fortuna/Seru Papaya en ging na het Fatima College in Suffisant naar de Gouverneur Lauffermavo naast de marinekazerne en behaalde haar havo-diploma op het toenmalige Peter Stuyvesant College. Op Scharloo deed zij de Akademia Pedagogiko, de lerarenopleiding voor funderend onderwijs, nu overigens verbonden aan de University of Curaçao. Op haar 24e verhuisde ze naar Jan Doret, waar ze nog steeds woont. Na haar eerste baan als leerkracht aan het St. Antonius College solliciteerde ze naar de functie van schoolhoofd van het Dodo Palm, omdat het vorige schoolhoofd met pensioen ging. “Ik voel me erg goed in de rol van manager, het is een uitdagende baan.”

“De moeders hebben soms wel vijf of zes kinderen, allemaal van andere vaders”

Het eerste wat ze deed toen ze drie jaar geleden begon was orde en rust brengen binnen en rond de school. “Er bleven bijvoorbeeld veel ouders de hele ochtend op het terrein hangen en praten.” Daarnaast is ze gestart met het benoemen van kerndoelen in onderwijszaken. “Het niveau was veel te laag. Met het hele team hebben we een sterkte/zwakteanalyse gemaakt en we zijn nu aan het structureren wat we gaan verbeteren.”

Onderstand

Maar behalve met het opknappen van de school en het benoemen van de vakinhoudelijke kerndoelen wil Senior zich met haar team richten op de problematiek van de ouders. “Problemen op school komen vaak voort uit problemen thuis. De wijk bestaat vooral uit onderstanders, mensen die van een paar honderd gulden per maand moeten rondkomen. Het puntensysteem van Fundashon Kas Popular maakt dat deze alleenstaande moeders allemaal in de allergoedkoopste woningen in deze wijk terechtkomen. Geen werk, geen geld, maar ook geen vaderfiguren - partners komen en gaan - vaak ook geweldssituaties. De moeders met wie we te maken hebben, hebben soms wel vijf of zes kinderen, allemaal van andere vaders. Ze weten niet hoe ze kinderen moeten opvoeden, maar hebben er ook geen tijd of aandacht voor vanwege hun eigen financiële en sociaal/emotionele problemen. Kinderen worden veel te jong zelfstandig en hebben al op heel jonge leeftijd de zorg voor kleinere broertjes en zusjes. De gezinsproblematiek is zwaar, we kunnen daar niet aan voorbij gaan willen we ons onderwijs op orde krijgen. Je kunt op school van alles willen realiseren, maar als het thuis onhoudbaar is, schiet je niks op. Kinderen komen bij de juf met hun verhaal wat er thuis is gebeurd. De leerkrachten moeten het kind zodanig tot rust brengen dat het weer kan functioneren in de les. Er wordt veel van leerkrachten gevraagd, maar de problematiek is te groot, het zijn hulpvragen die horen bij het maatschappelijk werk.”

“Ieder kind op dit eiland heeft recht op hetzelfde niveau van onderwijs”

Opvoedcursussen

Problemen moeten bij de kern worden aangepakt, aldus Senior. Dat is haar motivatie om opvoedcursussen aan ouders in de buurt te gaan geven. “We krijgen vanuit het RK Schoolbestuur ondersteuning in de vorm van maatschappelijk werk, maar dat is één ochtend per week, voor onze populatie veel te weinig. We hebben instanties gezocht om ons te helpen, het instituut Life Skills en het Sentro di guia edukashonal. Met hen verzorgen we in de avonduren cursussen hoe om te gaan met kinderen.” Maar dan is het nog een groot probleem om mensen te motiveren. “Mensen die zelf weinig onderwijs hebben gehad, zijn niet snel geneigd naar zoiets toe te komen en naast de motivatie ontbreekt het aan interesse. Of er is geen tijd, of geen oppas voor de kinderen. Dat laatste lossen we dan binnen de school weer op, wij bieden oppas, zodat dat geen belemmering hoeft te zijn.”

Het blijft volgens Senior een enorme klus om mensen binnen te krijgen. “We blijven ons best doen en spreken ouders één op één aan om ze te wijzen op het belang. In de loop van de jaren zien we vooruitgang, maar niet optimaal.”

Honger

In het verlengde hiervan vindt Senior het noodzakelijk een zorgteam in de buurt op te zetten, waar ouders naartoe kunnen en waar ze oplossingen krijgen aangeboden. “Ieder zou in het mooiste geval een persoonlijk begeleider moeten krijgen.” Daarnaast wordt gedacht aan een centrum waar moeders dingen kunnen maken. “De meesten zijn wel vaardig met hun handen. Door hun dingen te laten maken, zijn ze ook in staat iets te verdienen.” Senior wil op alle gebied de vicieuze cirkel doorbreken. “Anders houdt het nooit op.”

Het gebrek aan geld is een groot probleem in de buurt - zo hebben sommige kinderen maar één schoolpolo - maar veel erger dan de kleding is dat veel kinderen zonder eten naar school komen. Het voormalige schoolhoofd heeft daarom de stichting Shimaruku opgericht, die zorgt voor een ontbijt en later op de dag een warme maaltijd voor alle kinderen. Zo lijden ze in elk geval geen honger.

Taalles

Senior ontplooit allerlei initiatieven om zowel de kwaliteit van het onderwijs als het welzijn en de kansen van de kinderen omhoog te tillen. Belangrijk hierin is de taal. Daarvoor zijn contacten gelegd met de Biblioteka Nashonal. “Met hen starten we een project om een schoolbibliotheek op te zetten. Samen nodigen we auteurs uit om te vertellen en zo kinderen te inspireren te gaan lezen. Taal is zo wezenlijk, temeer als ze een vervolgopleiding in Nederland gaan doen. Je moet daar vroeg mee beginnen, zoals gebruikelijk op Curaçao beginnen ook wij in groep drie met Nederlands als instructietaal. Als er thuis door een laag opleidingsniveau geen Nederlands wordt gesproken, is het des te noodzakelijker voor school dit op te pakken.” Dat is dan ook een reden dat Senior zich naast de inhaalslag die ze voor de kinderen wil maken, inzet om in de weekenden taallessen op school te geven voor ouders.

Ook loopt momenteel een enquête over de vraag waarom mensen hun kinderen naar een andere school sturen, dit om een vergelijking te maken qua niveau. “We hopen daaruit nieuwe informatie te krijgen die we kunnen gebruiken om onze standaard bij te stellen.”

Doel van alle initiatieven is een goed niveau bereiken, kwaliteit en rendement leveren. “Dat rendement, die opbrengst valt onder meer af te lezen aan de uitstroom van onze leerlingen. Voorgaande jaren gingen de kinderen meestentijds naar het vsbo, soms naar de technische school. Dit jaar waren er al twee die naar de havo konden doorstromen en twee naar de technische school. Het zijn kleine stappen, maar voor ons is elk kind dat we een stap verder brengen er weer één met meer kansen.”

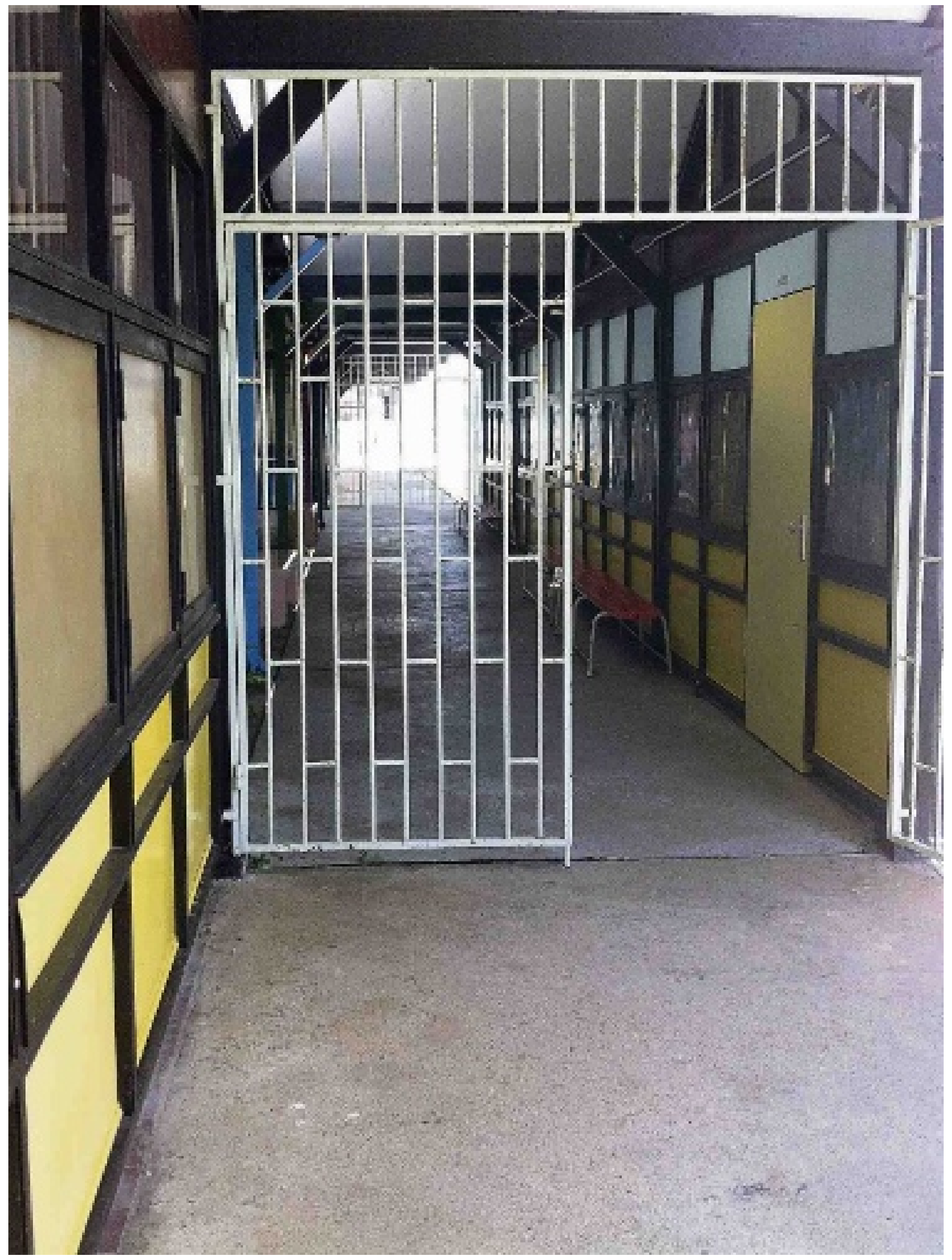

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

Horizontaal:
2. Opperwezen; 6. afgelopen uit!; 12. klankenreeks; 15. roken; 17. beuren; 18. eucharistieviering; 20. muziekdrama; 21. uitvoering; 22. kokosnoot; 25. wolpluisje; 26. bazin; 29. muziekgezelschap; 30. afnemen; 33. onderdompeling; 35. Jamaïcaanse stroming; 37. brilslang; 39. dieren op een boerderij; 40. woedend; 42. bitter vocht; 43. erg gemakzuchtig; 45. tod; 46. stad in Japan; 48. van een; 50. fotolab; 51. op orde stellen; 52. soort schaap.

Verticaal:
1. Zangstuk; 2. plaats in België; 3. lofdicht; 4. filosoof; 5. persoonlijk vnw. (Fr.); 7. spil; 8. verstikken; 9. hoogste punt; 10. plaats in Duitsland; 11. mooi; 13. inclusief (afk.); 14. op het kantje; 16. god van de liefde; 18. in groten getale; 19. knappe jongen; 23. melaatsheid; 24. bijwoord; 26. grap; 27. Japanse munt; 28. raad; 29. in temperatuur doen afnemen; 31. checken; 32. evenwicht; 34. domoor; 36. Jeruzalem; 38. Tibetaans rund; 40. hijswerktuig; 41. per; 44. Frans lidwoord; 47. sneeuwschaats; 49. muzieknoot; 50. lidwoord.

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Felipe A. Solagnier	Lelia Villarreal
Kamay 15-E	Kaya Seru Kosta 36
Aruba	Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

2				7	4		5	
	7				6			9
		4		1		6		
3				9			8	
	8	7	6					3
5						2		6
	2	3	8		7			1
	4			6				5
			1				9	2

HEAVY

			7			2	5	
			3					
9	8				6	1		
				9				
1				2				
	5						8	
	6	3	2			8		
	1							
	7		1	4			3	

ZWEEDSE PUZZEL

marionet; naarling; buigzaam; koker; Spanje en Portugal; rivier in Frankrijk; rivier in Italië; witkalk; in orde; schuif in sluisdeur; bastion; streekduel; wielerwedstrijd; vogelhuis; lijn; getijde; gewicht; voorzetsel; Engels telwoord; zie ommezijde (afk.); achterbuurt; aldus; boksterm; par exemple; beryllium; houtsoort; klein paard; sportster

CRYPTOGRAM

Horizontaal:
1. Met Grietje uit een plaats in de Ardennen (4); **4.** Hout uit Duitsland (5); **7.** Bladzij voor bladzij kapseizen (7); **8.** Meisje dat zich omdraait voor de Britse humor (3); **9.** Geld voor de glasteelt (3); **10.** Tennissen is geen sport voor de massa (7); **12.** Reis voor een beroemdheid? (7).

Verticaal:
2. Pijnlijke schuiver in deze zaal (4); **3.** Oneerlijk voor de verbinding in het vaartuig (6); **4.** Op dezelfde wijze korte tijd geen verschil van mening (8); **5.** Afneembaar goed (4); **6.** Muzikaal besluit in Napels (6); **9.** Hoe men haar kortwiekt (4); **11.** Haar voet wordt als hefboom gebruikt (3).

WOORDZOEKER

H	C	S	I	T	E	H	T	S	E	O	N	K
B	F	Z	T	O	I	A	E	I	C	Y	S	M
N	A	W	B	N	A	E	T	R	T	H	A	E
E	M	E	A	T	A	A	N	N	B	N	O	T
R	I	E	S	L	L	L	A	J	U	E	L	K
E	L	D	H	U	H	P	P	S	A	U	R	E
L	I	S	C	C	F	A	C	R	M	R	N	G
L	A	R	W	O	Y	R	L	U	E	D	I	O
E	I	M	O	M	I	S	T	L	A	M	P	G
C	R	T	S	P	O	T	P	I	A	I	A	E
X	S	R	T	O	V	E	R	D	R	A	N	K
E	S	O	M	S	O	A	I	A	O	R	K	R
E	J	F	E	I	L	R	M	Z	E	O	A	E
L	E	F	A	T	N	I	U	T	A	O	R	U
E	R	E	L	I	D	N	X	N	U	A	A	N
Z	I	L	V	E	R	E	R	T	S	E	M	R

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

ANKARA
ARIADNE
CIRCULATIE
DOORN
ERELID
ESTHETISCH
EXCELLEREN
EXTERN
FAMILIAIR
GEKREUN
HERBERG
KAMERPLANT
KNOEST
LAMSOOR
LIDSTAAT
LIEFJE
MANUSCRIPT
MOEIZAAM
OSMOSE
PANTY
PIRAMIDE
PSYCHE
RAOUT
SCHOK
STEARINE
STOOFPAN
TIENJARIG
TOVERDRANK
TROFFEL
TUINTAFEL
TUMULT
WALHALLA
ZILVERERTS
ZWEEDS

© Puzzelland/140621

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

6	8	2	1	4	5	9	3	7
4	7	9	2	3	6	8	1	5
5	3	1	8	9	7	4	2	6
1	5	8	7	2	3	6	4	9
7	4	6	9	8	1	3	5	2
2	9	3	5	6	4	1	7	8
3	2	4	6	7	8	5	9	1
8	1	7	4	5	9	2	6	3
9	6	5	3	1	2	7	8	4

Heavy

2	1	7	8	4	9	3	6	5
4	9	3	6	1	5	8	7	2
5	6	8	2	3	7	1	4	9
8	7	6	3	9	2	4	5	1
3	4	1	5	7	6	2	9	8
9	5	2	4	8	1	6	3	7
6	8	5	9	2	4	7	1	3
7	3	4	1	5	8	9	2	6
1	2	9	7	6	3	5	8	4

Cryptogram:
Horizontaal: 1. Chip; 4. depot; 7. rechter; 8. nut; 9. dis; 10. semilor; 12. methode.
Verticaal: 2. Hart; 3. patrijs; 4. dwangsom; 5. port; 6. teckel; 9. drie; 11. mot.
Woordzoeker:
ONGENADIG

Zweedse puzzel

■	B	■	S	■	Z	■	G	■	B	■	A
Z	O	E	T	■	A	R	M	B	A	N	D
■	S	L	A	N	G	■	T	E	M	E	E
C	H	I	R	U	R	G	■	K	I	P	■
■	O	■	T	R	E	M	E	L	■	P	D
E	E	A	■	K	B	■	G	A	L	E	I
■	N	O	R	S	■	P	A	G	I	N	A

Prijspuzzel

A	■	T	A	N	G	O	■	Z	A	D	E	L	■	V
K	A	R	A	A	T	■	M	■	B	O	L	E	R	O
S	T	A	N	G	■	M	I	K	■	L	I	T	E	R
T	A	P	■	A	M	I	C	A	A	L	■	O	N	E
■	P	■	A	N	A	N	A	S	S	A	P	■	O	■
N	■	A	V	O	N	D	■	S	I	R	I	H	■	A
A	R	M	E	■	G	E	S	T	E	■	P	I	O	N
Z	O	O	■	F	O	R	M	U	L	E	■	N	E	G
A	B	E	E	L	■	E	I	K	■	R	A	D	I	O
A	■	B	R	A	S	■	D	■	T	E	L	E	■	R
T	W	E	E	T	A	L	■	S	A	N	G	R	I	A

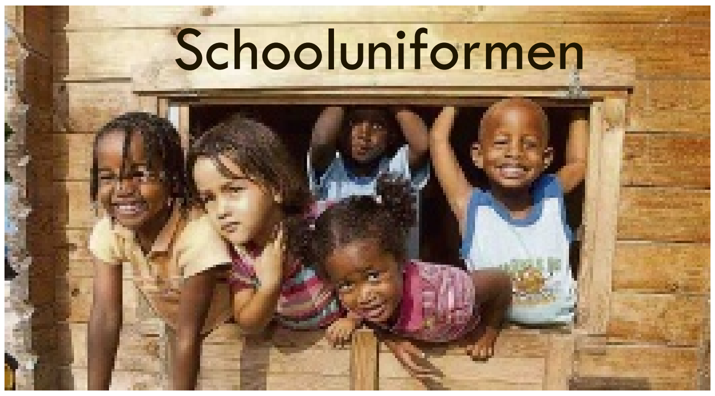

Als kind van een jaar of acht werd ik lid van de kabouters, een scoutingclub voor kinderen op de basisschool. Bij het kabouterschap hoorde een officiële beëdiging, waarbij een kabouterlied werd gezongen, een eed werd afgelegd en waarbij we ons kabouteruniform voor het eerst mochten aantrekken. Apetrots dat we waren!

Tekst: **Bertine Vermeer**

We waren trots op ons uniform, hadden respect en waardering voor de scoutingclub, onze leidsters en het enigszins strenge regime waarbij we als klein kind al veel verantwoordelijkheid en regels opgelegd kregen.

Hoewel ik geen voorstander ben van autoritaire opvoeding, kunnen relatief strenge kleding- en gedragsvoorschriften er wel degelijk aan bijdragen om kinderen een gevoel van vertrouwen en saamhorigheid te geven. Ditzelfde geldt naar mijn idee voor het gebruik van schooluniformen.

Verbondenheid en gelijkwaardigheid

Regelmatig merk ik op dat waarden die in het bedrijfsleven belangrijk zijn, dit vaak ook in het onderwijs zijn. Wanneer je bij een bedrijf werkt gaat je werkgever als het goed is onderdeel uitmaken van je identiteit. Je voelt je verbonden met het bedrijf, haar visie en je collega's. Dit werkt bevorderlijk voor de productiviteit en een uniform kan dit gevoel versterken. Daarnaast kan een uniform er voor zorgen dat er geen zichtbaar onderscheid is in verschillende rangen en salarissen. Het bevordert hiermee een gevoel van gelijkwaardigheid dat nodig is om als team optimaal te presteren. Wanneer we dit vergelijken met het onderwijs, dan zien we dat hier ook behoefte is aan verbondenheid en gelijkwaardigheid. Het voldoen aan deze behoeften leidt tot meer respect voor elkaar, voor de school(regels) en minder pestgedrag. Schooluniformen kunnen hieraan bijdragen.

Veiligheid

Met name in Noord-Amerika vormt veiligheid een belangrijke reden om uniformen te dragen. Hierdoor kunnen indringers zonder uniform beter opgemerkt worden.

Moeilijker spijbelen

Het uniform op zich werkt al remmend op spijbelgedrag en in Brazilië gaan ze nog een stapje verder. Hier zijn scholen waarbij uniformen van een chip worden voorzien. Op deze manier kunnen kinderen continu in de gaten worden gehouden en worden er berichtjes naar het thuisfront gestuurd wanneer een leerling zich niet aan het lesrooster houdt.

Behoud eigen identiteit?

Het idee dat het verplicht stellen van een uniform kinderen zou beperken in het uitdrukken van hun identiteit, zou volgens een onderzoek aan de Universiteit Gent niet kloppen (bron: 'Iedereen uniform?' - Dr. Bruno Vanobbergen, 2012). Volgens de geïnterviewde jongeren biedt hun uniform hen de mogelijkheid om zowel hun individuele identiteit vorm te geven, alsook een collectieve identiteit uit te drukken. Daarnaast wordt het dragen van eigen kleding opeens heel bijzonder. Zo mogen kinderen in Suriname bijvoorbeeld wel eigen kleding dragen wanneer ze jarig zijn. Dan zijn ze herkenbaar voor al hun schoolgenootjes en voelen ze zich die dag nog speci
ler.

Tuma mi Man

Tuma mi Man is een kinderdagverblijf, dat behalve reguliere opvang ook sociale opvang biedt aan minderbedeelde kinderen uit de achterstandswijken in de omgeving Parera. Voor meer informatie over Tuma mi Man: info@tumamiman.com / 4659200, of Facebook: www.facebook.com/FundashonTumaMiMan

Ir. Bertine Vermeer is office-manager en innovatie-deskundige bij Tuma mi Man.

Huntu Kòrsou.

Helpende handen overzee (8)

Nog elke dag denk ik terug aan de bijna vijf jaar die ik heb mogen doorbrengen op het prachtige stukje aarde, Curaçao. Mijn wandelingen in de ruige, doch oogverblindende natuur of baantjes trekken in het heerlijke warme water van de zee. Ja, ik blijf het zeggen en schrijven, Curaçao heeft een 'groene' rijkdom waar je 'U' tegen zegt en die authentiek is in haar schoonheid. Laten wij dit kostbare bezit in onze armen sluiten en de aandacht en bescherming geven die het waard is.

Tekst: **Shakti-Aroena Lakhi**

Gelukkig zijn er organisaties die dit ook beseffen en zichzelf als doel hebben gesteld hieraan bij te dragen. Direct of indirect. Zo is Carmabi een Curaçaose stichting die zich al jarenlang voor de Curaçaose natuur inzet. In hun missie werken zij samen met andere partners in het buitenland. Eén ervan is de Nederlandse stichting IUCN NL (International Union for Conservation of Nature Nederland). Begin vorig jaar was deze organisatie betrokken bij een initiatief op Saba, waarin middels wetenschappelijk onderzoek de economische waarde van de natuur in kaart werd gebracht. IUCN was een van de partners in dit project, omdat volgens een reeds verschenen artikel in deze krant 'IUCN de ontwikkeling van wetenschappelijk onderzoek steunt en meehelpt internationaal natuur- en milieubeleid te ontwikkelen'.

Een ander project waar IUCN NL bij betrokken was als een van de oprichters was de oprichting van de Dutch Caribbean Nature Alliance (DCNA). Deze non-profit organisatie is een regionaal samenwerkingsverband tussen de beheerders van natuurparken op de ABC- (Aruba, Bonaire, Curaçao) en de SSS-eilanden (Saba, Sint Estatius en Sint Maarten).

IUCN NL is de Nederlandse tak van de wereldwijde unie van natuurorganisaties. In Nederland zijn hier veertig natuur- en milieuorganisaties en wetenschappelijke instituten bij aangesloten waaronder Carmabi en DCNA. Zij fungeert hierbij als een platform, zodat gezamenlijke belangen continu worden afgestemd op elkaar. Zo wil IUCN NL bijdragen aan, zoals zij op haar website aangeeft 'een rechtvaardige wereld waarin natuur wordt gewaardeerd en beschermd'.

Waarom is de relatie met IUCN zo belangrijk voor ons eiland? Een van de voordelen is dat Carmabi en DCNA via dit platform hun krachten kunnen bundelen. Hiermee kunnen deze Caribische organisaties meeliften met de stroom waarin de wereldwijde belangen voor natuur- en milieubescherming worden gediend. Zij kunnen zich via deze ingang internationaal op de kaart zetten en onze prachtige biodiversiteit promoten. En wellicht aanspraak maken op fondsen die hiervoor beschikbaar zijn. Volgens de website van IUCN NL heeft de moederorganisatie de status van ambassadeur bij de Verenigde Naties. Via die route kunnen Carmabi en DCNA hun belangen op hoog niveau kenbaar maken. Daarnaast kan men door de nauwe band met Curaçao en IUCN gebruik maken van expertise en advies op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en voor het ontwikkelen en uitzetten van natuur- en milieubeleid.

Met deze unieke samenwerking kan Curaçao haar natuur- en milieubescherming naar een hoger niveau tillen en zich verankeren als land dat trots is op haar biodiversiteit. En alles op alles zet om deze te beschermen en bij te dragen aan een schone en mooie omgeving. De stappen op het pad naar een 'better quality of life' kunnen worden gezet.

Meer informatie: www.iucn.nl

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die zich inzet voor een 'better quality of life' op Curaçao. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou .

Lichtpuntje voor kansarme

Nog steeds raken veel jongeren van Antilliaanse en Arubaanse afkomst buiten spel in de Nederlandse samenleving. Omdat werkloosheid één van de belangrijkste oorzaken hiervan is, is het begeleiden in zowel opleiding als werk de pijler waarop De Jonge Krijger zich richt. Deze organisatie, die zich al tien jaar met hart en ziel inzet voor kansarme jongeren, wil het gat vullen tussen het idealisme van overheid, gemeente en bedrijfsleven en het realisme van de dagelijkse praktijk.

Tekst en foto's: **Mineke de Vries**

Bij de ingang van het gebouw hangen grote borden waarop de jongeren hun wensen kunnen invullen.

"We hebben allerlei jongeren, velen hebben zware - veelal psychische - problemen, maar er zijn er ook die gewoon geen kennis hebben van de samenleving hier: wat is een BurgerServiceNummer, hoe kom je aan een huis, opleiding, studiefinanciering. En hebben ze geen informatie, zie je ze al snel vervallen in schulden. Veel Antilliaanse jongeren komen onvoorbereid en nietsvermoedend van wat er op ze afkomt naar Nederland. Ze hebben geld gespaard om een opleiding te volgen, maar dat geld is zo op. Als wij ze naar werk kunnen begeleiden, is veelal het probleem opgelost." Dat zijn de woorden van de Curaçaose Marie Claire de Pool, die sinds een aantal jaren jongeren begeleidt in het zoeken naar werk of opleiding vanuit De Jonge Krijger. Het gaat om jongeren tussen de 16 en 27 jaar, die voortijdig hun school of opleiding verlaten.

Ondernemen

"Zo zijn we een project 'Onderneem je toekomst' begonnen, waarbij we jongeren stimuleren hun eigen bedrijf op te zetten." Het is een training waarin persoonlijke ontwikkeling centraal staat: jongeren leren verantwoordelijkheid te nemen voor hun toekomst, krijgen inzicht in eigen talenten en leren hoe ze aan de slag kunnen om doelen te bereiken. In een aantal dagen krijgen ze de basisbeginselen van ondernemerschap: netwerken, communicatie, presentatie, financiën en marktwerking, uitmondend in hun eigen toekomst- of businessplan.

"Dit kant-en-klare project hebben we overigens vorig jaar ook op Curaçao aangeboden. Helaas mochten we het daar niet zelf geven, maar men is er wel mee aan de gang gegaan. Natuurlijk fijn dat er wat mee gedaan is, maar voor ons jammer dat er heel iets anders van is gemaakt." Volgens De Pool is het sowieso lastig inzicht te krijgen in wat er van de grond komt op Curaçao. "Ik weet dat er giften zijn gedaan voor projecten om de jongerenproblematiek op Curaçao op te lossen, maar waar en hoe dat geld is besteed is vanuit ons blikveld moeilijk te achterhalen. We gaan ervan uit dat Curaçao met ons de noodzaak onderstreept dat deze bedragen gezien de vreselijke armoede op het eiland ten goede komen aan deze kwetsbare doelgroep waarvoor het is bedoeld. "We moeten ons terdege realiseren dat er op Banda'bou niet eens geld is om Nederlandse les te geven. En er is geen twijfel over mogelijk dat vervolgens in Nederland een probleem ontstaat: hebben ze de taal niet onder de knie, wordt het gewoon niks." Dit is één van de redenen waarom De Jonge Krijger momenteel bezig is sponsors te werven om alsnog een Onderneem je toekomst-training op Curaçao mogelijk te maken. "Jongeren daar die ondernemer willen worden, die geen werk of scholing hebben, maar ook diegenen die graag een toekomst in Nederland willen opbouwen, willen we inspireren en daarbij helpen."

De Pool begeleidt jongeren naar werk of een passende opleiding vanuit de Trajectbegeleiding Antilliaanse en Arubaanse Schooluitvallers (TAS), een project gefinancierd door de gemeente Capelle, net onder Rotterdam. In drie wijken in Capelle wonen vooral veel Antilliaanse jongeren die buiten de boot vallen, aldus De Pool. "En juist in de huidige economische crisis worden het er alleen maar meer. Er zijn momenteel maar liefst 137.000 jongeren werkloos. Met 15,7 procent jeugdwerkloosheid is dat twee keer zo hoog als de totale werkloosheid." De afschaffing van het doelgroepenbeleid vorig jaar leidde tot onzekerheid over de voortgang van TAS. "Uiteindelijk konden we gelukkig doorgaan, zij het op een iets gewijzigde manier. De naam TAS bleef, maar staat nu voor Trajectbegeleiding Arbeid en Scholing. Wat veranderde, is dat de doelgroep is uitgebreid naar alle jongeren, maar in de praktijk komt het erop neer dat met name de Antilliaanse en Arubaanse jongeren hun weg erheen vinden." Voor Marie Claire de Pool zelf was het eind 2013 een vervelende situatie toen nog niet duidelijk was of het traject doorgang vond en of ze haar baan zodoende kon behouden. "Ik ben er drie maanden uit geweest, maar ben ontzettend blij dat ik sinds 1 april weer op mijn oude stek zit. Je valt er snel weer in, ik ben namelijk voor veel Antillianen een bekend gezicht en ik word alweer de hele dag door gebeld door moeders van Antilliaanse jongens en meiden of door henzelf."

De straat op

De Jonge Krijger ontstond elf jaar geleden uit een initiatief van Liesbeth de Boer. Vanuit individuele beroepskeuzebegeleiding voor Antilliaanse jongeren die moeilijk konden kiezen, werden langzaam aan steeds meer activiteiten georganiseerd. Het kleinschalige initiatief werd een projectbureau, dat prima aansloot bij het beleid van de gemeente Capelle dat zich actief richtte op Antillianen. "In eerste instantie gingen ze de straat op om Antilliaanse jongeren te zoeken die niet naar school gingen."

De Pool geeft aan waarom het vaak juist deze doelgroep is die strandt: "Behalve het niet goed voorbereid zijn, wat ik eerder noemde, is er vaak geen ideale thuissituatie.

jongeren in Nederland

Daarnaast is er de taalkwestie. Ze zijn onzeker over de taal en schamen zich daarvoor. Daarom doen ze of ze het begrijpen maar ze verstaan het gewoon niet en begrijpen de afspraken niet. Verder zijn er veel vooroordelen vanuit scholen en werkgevers, waar we tegenaan lopen.”

Het ondersteunen van jongeren met werk en scholing houdt ook in dat De Jonge Krijger contracten sluit met maatschappelijk ondernemers om zoveel mogelijk jongeren onder te brengen om uiteindelijk een betere toekomst tegemoet te gaan. “Sinds kort worden we ondersteund door het Eropaf-team in Capelle, een initiatief van de maatschappelijke hulpverlening, die bijvoorbeeld op jongeren afgaan die geen adres hebben. Want als ze geen adres hebben, mogen wij ze geen hulp aanbieden. We zijn dus erg blij met het Eropaf-team.”

Koppen bij elkaar

De Pool heeft er veel voordeel van dat ze zelf van Curaçaose afkomst is. “Ik kan Papiaments met ze praten en ik ken natuurlijk hun cultuur en achtergrond.” Ondanks dat zij in Amsterdam werd geboren, zijn haar ouders van Curaçao en groeide ze daar ook op. Moeder werkte als beroepskeuzebegeleider op Curaçao, vader zat in de scheepvaart, vervoerde goederen van en naar Bonaire. Het gezin verhuisde van de Churchillweg naar de Snipweg in Mahaai. “Ook woonde ik een deel van mijn jeugd bij oma, ik werkte mee in hun vleeswarenfabriek Dieudonné aan de Pietermaaiweg, en speelde daar veel op straat met de jongeren van Pietermaai. In Nederland woonden we in Spijkenisse en Lelystad, tussen Antillianen in moeilijke omstandigheden.”

Ze zet zich nu in voor vastgelopen mensen van haar eiland, wat overigens in de familie zit: ook haar moeder steunt Antillianen vanuit de door haar opgezette Stichting Antillianen Beraad. “Als ze van haar baan in het onderwijs thuiskomt, staat de telefoon werkelijk roodgloeiend: zij ontfermt zich over Antillianen die zich geen raad meer weten, echt zware gevallen. Ook zij loopt er tegenaan dat veel mensen geen idee hebben waar en hoe ze dingen moeten aanpakken. Soms is alleen maar even die helpende hand nodig om hen de weg te wijzen.” Wat echt noodzakelijk is, volgens De Pool, is dat de maatschappelijke hulpverlening bij elkaar gebracht moet worden. “Er moeten evenementen en programma’s komen die de weg wijzen, er is genoeg aan hulpverlening maar het is te versnipperd. Er wordt veel te weinig samengewerkt, de koppen moeten echt bij elkaar.”

> “Er moeten evenementen en programma’s komen die de weg wijzen”

Marie Claire de Pool

Quarantainegebouw

Marie Claire de Pool besloot haar opleiding Sociaal Pedagogisch Werk niet af te maken om met haar vader terug naar Curaçao te gaan, waar ze in het Quarantainegebouw bij fort Beekenburg een horecaonderneming wilden beginnen. “Vanuit het fort vertrokken vroeger boten om werklui ter goedkeuring verder te laten varen. De nonnen wasten de werklui en beoordeelden hen op hun gezondheid. Mijn uit Libanon afkomstige overgroot-opa ontmoette daar mijn Indiaans-Venezolaanse overgroot-oma, die daar werkte, waarmee onze familiegeschiedenis begint. We hebben dus wat met het Quarantainegebouw.”

Helaas overleed haar vader kort na aankomst en Marie Claire zocht werk op Curaçao als makelaar - “iedereen is daar makelaar, daar hoef je namelijk geen diploma’s voor te hebben” - en werd activity coördinator bij het Marriott hotel. Ze volgde tevens de opleiding sportmasseur en zette een eigen bedrijfje op. “Maar mijn lichaam begon het te voelen, ik bouwde ook geen pensioen op.” Ze koos ervoor terug te gaan naar Nederland, waar ze de opleiding Jeugdzorg deed en direct daarna bij De Jonge Krijger aan de slag kon.

Op spoor zetten

“Ik werk hier met zoveel plezier en het is mooi daadwerkelijk met mensen aan hun toekomst te werken.” De Pool legt uit hoe het in zijn werk gaat bij De Jonge Krijger, die haar werkzaamheden uitvoert met fondsen die hen ondersteunen, een potje van sociale zaken en wat gemeentegelden. Na het intakegesprek waarin we een vertrouwensband opbouwen en de uitdagingen en belemmeringen bespreken wordt gekeken welk traject het beste bij de jongere past. Als hij al weet welke richting hij op wil, krijgt hij vooral hulp bij praktische zaken. Het kan ook zijn dat hij gedurende drie weken gaat deelnemen aan de Krijgeracademie: hier worden lessen gegeven in zelfontplooiing, sollicitatietrainingen etcetera. Hebben ze dan nog geen idee wat ze willen, dan volgt een beroepskeuzedag. Want het gaat erom dat je blij naar je werk gaat en met een blij hart weer thuiskomt. Na de drie weken komen ze terug bij mij en gaan we solliciteren, netwerken of een opleiding zoeken. Nadat het doel is bereikt bieden we natuurlijk ook nazorg en nemen na drie maanden weer contact op, ook met hun mentor of werkgever. Als alles goed gaat en ze zitten op een goed spoor, laten wij ze los.”

De Jonge Krijger krijgt de namen door van instanties die schoolverlaters registreren, van de gemeente, het maatschappelijk werk of vanuit het Regionaal Meldpunt en Coördinatiepunt Schoolverlaters. “Maar ook flyeren we zelf bij buurthuizen en jongerencentra. Verder doen we brieven uitgaan en bezoeken mensen soms thuis.”

Vorig jaar waren er zevenhonderd Antilliaanse jongeren in Capelle aan de IJssel, van wie een groot deel werd geholpen door De Jonge Krijger. “We geven ze hoe dan ook altijd een lichtpuntje mee. Naast de begeleiding in Nederland wijzen we ze ook altijd op mogelijkheden om op Curaçao wat te beginnen. Op die manier help je ook Curaçao weer omhoog.”

Weerbaarheid, fysiek en mentaal

Weerbaarheid is het vermogen om in het dagelijks leven grenzen aan te geven en om wensen duidelijk te maken, waarbij ook de grenzen van de ander gerespecteerd worden. Er is sprake van weerbaar zijn als je weerstand kunt bieden aan aanvallen en bedreigingen en dat je in staat bent om je eigen grenzen te verdedigen. We kennen mentale en fysieke weerbaarheid, die gevoed worden door sociale en emotionele weerbaarheid.

Tekst: **Judice Ledeboer**

Weerbaarheid heeft alles te maken met jezelf kunnen verdedigen. Als een mens zich voelt aangevallen dan wil hij zich verdedigen. Die verdediging kan verbaal of fysiek en op allerlei manieren. In het dagelijks leven komen we allemaal situaties tegen waarin we ons verbaal moeten verdedigen. Je krijgt de schuld van iets en je hebt nergens iets mee te maken. Dan leg je uit hoe de situatie was en dat je er niets mee te maken hebt. Je komt voor jezelf op. Of je hebt iets gekocht dat niet werkt en dat product breng je terug. De verkoper weigert het terug te nemen. Dan kom je voor jezelf op. Je hebt betaald voor iets dat het niet doet. Je wilt een ander product of je geld terug. Of je manager reageert met ergernis op een situatie. Dan ga je jezelf ook verdedigen als het onterecht is wat er gezegd wordt. In alle gevallen kom je verbaal voor jezelf op en dan is het heel belangrijk dat je dat op een nette, beleefde manier doet, ook al is de ander niet beleefd of zelfs zeer onbeschoft.

Mensen die zelfvertrouwen hebben zijn dikwijls weerbaarder dan mensen die niet zo'n groot zelfvertrouwen hebben. Het gaat er bij weerbaarheid om dat je je bewust bent van je eigen reactie en gedrag.

En aangezien wij niet altijd op dezelfde manier reageren is het goed dat je je realiseert waarom je je voelt aangevallen. Het is dan goed om je eigen spanningen en emoties te leren herkennen en nog belangrijker: te erkennen. Ken jezelf! Dat is niet gemakkelijk, want we zien bepaalde eigenschappen van onszelf (liever) niet.
Anderen zien die eigenschappen meestal wel en reageren daar bewust of onbewust op. En als we zelf niet doorhebben waarom we iedere keer in dezelfde situatie, waarbij we ons niet prettig, aangevallen, tekort gedaan of vernederd voelen, terecht komen wordt het tijd om bewust naar het eigen gedrag met de onderliggende gevoelens te kijken. Dat kan op vele manieren. Dit kan door met goede vrienden of familie te praten over het eigen functioneren en wat er opvalt bij anderen of door een traject van coaching te doen om eigen gedachten op een rijtje te zetten. Yoga helpt ook om de gedachtestroom tot rust te brengen. Men leert bij yoga goede ademhalingstechnieken waardoor spanningen gemakkelijker onder controle zijn te krijgen en waardoor je helderder kan nadenken. Hierdoor kan je beter en gerichter gedachten sturen en adequater op situaties reageren.

Bij fysieke weerbaarheid denken mensen al snel aan fysiek verdedigen door bijvoorbeeld te vechten. Maar door fysiek geweld worden conflicten niet opgelost. Onder fysieke weerbaarheid valt ook de lichaamstaal. Daarom is het belangrijk dat je je bewust bent van je eigen lichaamstaal. Door je houding of bepaalde gebaren en gezichtsuitdrukkingen zien mensen al snel hoe je je voelt. Boos, verdrietig, blij of verrast. Met lichaamstaal wordt er dikwijls meer gezegd dan met woorden en mensen reageren daar ook op. Dus bewust zijn van je eigen lichaamstaal is al een stap in de goede richting in het behouden van een goede relatie met iemand en een goede sfeer in het algemeen.
En dan het sociale deel binnen de weerbaarheid. Juist het vergroten van de sociale weerbaarheid, waarbij goede sociale vaardigheden, het vergroten van zelfvertrouwen en goede communicatieve vaardigheden de belangrijkste elementen zijn leiden tot algemene weerbaarheid. In de opvoeding en op scholen wordt daar geen of nauwelijks aandacht aan gegeven. Er wordt niet voldoende tijd gegeven aan het vergroten van de weerbaarheid van jonge mensen waardoor zij later bij sociale en emotionele problemen niet weten hoe ze moeten denken en handelen. Dit heeft zijn weerslag op de gehele samenleving. De ontwikkeling van de emotionele weerbaarheid, bewust zijn van eigen waarnemen, denken, handelen en emoties, is zeer onderbelicht in de opvoeding. Het herkennen en erkennen van emoties en het reflecteren op je eigen gedrag resulteert in zelfontwikkeling en meer zelfvertrouwen. En dat is nodig om in de maatschappij te kunnen functioneren. Het is heel goed mogelijk om jonge kinderen en jong volwassenen filosofielessen te geven. Het praten over jezelf, waarom je iets denkt en zegt en leert om kritische vragen te stellen is een goede training voor de weerbaarheid van iedere mens, waardoor hij in de toekomst op een goede manier voor zichzelf kan opkomen. Er valt nog veel te ontwikkelen op het gebied van onderwijs, maar ook volwassenen kunnen hun voordeel halen door zich bewust te zijn van hun eigen gedachten en wat dat met hen zelf doet.

Belachelijk goed voetbal, ehh marketing

Een beetje wazig. Een raspje in de keel, maar met een grijns op mijn gezicht zit ik zaterdagmorgen achter een grote pot koffie. Scrambled eggs brengen me weer op de been. Het bier was op hoge snelheid doorgekomen in golven die gelijke tred hielden met de aanvalsgolven van Oranje.

Tekst: **Marcel Truyens**

Onze bestellingen volgden het vier (Polar)-, drie (Heineken)-, één (Brion)-systeem, hoewel er zelfs voor een volslagen onbekende nog wel een keer een extra biertje werd besteld.
Verbroedering. En dat 'we' wonnen, nou ja wonnen, de vermaledijde Spanjaarden vernederden en ons revancheerden voor 2010, dat hielp natuurlijk enorm. Hoewel, omdat de verwachtingen tegen de nummer een van de wereld zorgvuldig waren getemperd was een mogelijk verlies ingecalculeerd en was 'ze' dat op voorhand al vergeven.
Als voetbal een markt is, dan is Oranje een merk. Een sterk, zeer zorgvuldig geboetseerd merk waarbij aan vrijwel alle mogelijke instrumenten van de marketingmix is gesleuteld, geschaafd en geschuurd op een manier waar de gemiddelde ondernemer alleen maar van kan dromen.

Laten we beginnen met het product. Het spel. Was Nederland nou zo goed of waren de Spanjaarden zo slecht? Voor de voetbalspecialist een interessante vraag, maar voor de voetbalconsument volstrekt irrelevant: Oranje won, dus leverde het een beter product dat prettig was om naar te kijken en bovendien, in een nieuw systeem waarmee de Oranje-consument niet vertrouwd was. Het laat zich in marketingtermen vergelijken met een nieuw product dat de consument verrast. Het nieuwe product kende een aantal nieuwigheidjes dat het uiterst aantrekkelijk maakte: strakke lange passes die technisch begaafde spitsen de mogelijkheid boden om te scoren. Geen oeverloos gedoe op het middelveld dat er slechts gericht op lijkt te zijn zoveel mogelijk balbezit te verkrijgen, maar snel voetbal waarin spitsen kunnen excelleren.
De volgende marketing P is de P van Personeel. Sympathieke jongens, zonder een al te grote mond, die het vooral elkaar lijken te gunnen. Voetbalmiljonairs die hun derde WK spelen en de jonkies alle lof geven. Jongens die niet alleen goed voetballen maar een uitstekende mediatraining gehad lijken te hebben. Die hun woorden wegen. Alles ademt een sfeer van een goedgeolied team, waarin iedereen zijn eigen rol en verantwoording heeft en neemt. Dat alles onder leiding van ene Van Gaal: een man met een imagoprobleem van heb ik jou daar. Een man die geen enkele vraag van een journalist normaal lijkt te kunnen beantwoorden, noch met complimenten, noch met kritiek lijkt te kunnen omgaan. Een koele technicus die constant bezig is met het afstellen van de machine, zorgvuldig aan de knoppen draait. Maar tevens de man die langs de lijn zeer bevlogen en emotioneel blijkt.
Met de P van publiciteit zit het al helemaal goed. Het is vrijwel onmogelijk een tv-programma te bekijken waarin het niet over Oranje gaat. Allerlei prominente en minder prominente BH's (Bekende Hollanders) staan te trappelen om hun mening, voorspelling of analyse te geven. Een type als Hugo Borst - ik dacht eerst werkelijk dat het die vent was die het Eurovisie Songfestival had gewonnen, maar dat bleek toch weer iemand anders te zijn - vult dagelijks uren zendtijd. Ja, en hoe lang kan je dat feitelijk houden als er in twee weken drie wedstrijden worden gespeeld. Dus wordt er geanalyseerd, herhaald, en vooral gespeculeerd. En dat laatste is voor het merk Oranje het meest fantastische. Hierdoor ontstaan mythes. Op halve waarheden of open vragen gebaseerde voorspellingen die de reputatie van coach en speler tot oneindige hoogte opstuwen. Op de simpele vraag hoe de opstelling tegen Australië eruit kan zien worden er feiten en cijfers van jaren geleden opgediept en besproken. "Houd er rekening mee dat Van Gaal met ditzelfde systeem in 2009 al kampioen werd met AZ en hij er dus zeer vertrouwd mee is. Kijk en hij weet dus ook hoe hij dit de spelers moet aanleren zodat ze optimaal functioneren." Van Gaal in één machtige beweging neergezet als held en uitvinder. En zo gaat het door: een puistje op de rug van de tweede reservekeeper wordt letterlijk opgeblazen tot een abces van onmetelijke proporties waarbij de vraag opdoemt of de man in kwestie nog tot spelen in staat zal zijn en hoe God van Gaal hier mee om zal gaan. En dat alles niet alleen op tv, maar ook in de kranten, op de radio, internet...
Dan wordt het merk Oranje ook nog eens geholpen door allerlei andere partijen die hier een slaatje uit willen slaan. Winkeliers die 5 procent korting geven voor elk doelpunt van Oranje, elk reclameblok op tv is Oranje en de Oranje drukinkt is niet aan te slepen.
Wat moet ik als ondernemer met deze gekte zult u wellicht denken. Er iets van leren is mijn antwoord. Want Oranje is marketing. Marketing op een wijze waar alleen Apple ooit bij in de buurt is gekomen. Met de mythe Steve Jobs als Van Gaal, Jonathan Ivy als Van Persie, Robben, Blind en Sneijder samen, de iPod, iPad of iPhone als het vernieuwende spel, de wereldwijd speculerende media in de rol van de NOS en de Telegraaf en een schare merkfans die met graagte Apple-producten kopen in de rol van het Legioen.
Ik heb nu al weer zin in de wedstrijd tegen Australië en ben benieuwd of Hugo Borst er weer zo naast zit met zijn voorspelling.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

Marcel Truyens is senior consultant bij Stradius te Curaçao.
E | marcel@stradius.com
W | www.stradius.com

Cats & Pets ♥ CCats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets

Cats & Pets

5 jaar

for a purrrfect care

Telefoon 6655774

www.facebook.com/catsandpets

Cats & Pets ♥ CCats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets ♥ Cats & Pets

Laag winstbelastingtarief voor export van goederen en internationale diensten

In 2019 zal definitief een einde komen aan het offshore regime. Om te voorkomen dat Curaçaose offshore vennootschappen vertrekken naar landen met gunstiger fiscale omstandigheden, moest er tijdig een alternatief komen voor het offshore regime. Mede daarom is per 1 januari 2014 het export regime geïntroduceerd.

Tekst: **Lennart Huijsen en Ingemara Bak**

Dit nieuwe regime staat open voor iedereen, zowel voor binnenlandse als buitenlandse ondernemers. In dit artikel zet. ten wij de vereisten om in aanmerking te komen voor het export regime kort uiteen.

Tevens zullen wij aangeven wanneer dit regime interessant kan zijn voor onze lokale ondernemingen.

Winstbelastingtarief

Ondernemingen die zich kwalificeren voor het export regime zijn onderworpen aan een effectief winstbelastingtarief van circa 4 procent. Het is de bedoeling van de regering om dit tarief de komende jaren geleidelijk te verlagen naar circa 3 procent.

Kwalificerende activiteiten

Om in aanmerking te komen voor het export regime is vereist dat de activiteiten van de onderneming voor meer dan 90 procent op het buitenland zijn gericht. De op het buitenland gerichte activiteiten kunnen omvatten:

- de export van goederen;
- het verrichten van onderhoud en reparatie aan goederen van buiten Curaçao gevestigde ondernemingen;
- het verrichten van onderhoud en reparatie aan zich in het buitenland bevindende machines en ander materieel;
- internationale handel en diensten via internet;
- andere vormen van op het buitenland gerichte diensten, zoals het veembedrijf, het verstrekken van leningen of licenties, het ter beschikking stellen van het gebruik of het gebruiksrecht van bedrijfsmiddelen, het houden van aandelen in andere vennootschappen of het zijn van lid in een coöperatie.

Het export regime is uitgesloten voor managementactiviteiten voor vennootschappen en soortgelijke diensten van trustkantoren evenals dienstverlening van notarissen, advocaten, openbare accountants, fiscale adviseurs en aanverwante dienstverlening.

Voldoende 'substance'

Voor het export regime is het noodzakelijk dat de vennootschap of het concern waartoe het behoort een reele aanwezigheid heeft op Curaçao. Met andere woorden: er moet sprake zijn van voldoende 'substance' welke past bij de aard en de omvang van de activiteiten van de vennootschap. Deze eis past in de internationale fiscale ontwikkelingen die meer fysieke aanwezigheid voorschrijven in plaats van de tot nu toe veronderstelde passieve postbus-vennootschappen. Hierbij moeten wij opmerken dat het hebben van voldoende 'substance' op Curaçao in de toekomst onder de nieuwe Belastingregeling tussen Nederland en Curaçao ook voordelig zal kunnen uitpakken voor de Nederlandse dividendbelasting.

Mogelijkheid voor lokale ondernemingen

Het export regime kan ook worden toegepast door lokale ondernemingen waarvan de activiteiten voor meer dan 90 procent gericht zijn op het buitenland. Te denken valt aan producenten die goederen die zij vervaardigen exporteren, maar ook aan groothandelaren die goederen exporteren. Deze ondernemingen hebben op Curaçao meestal al een fysieke aanwezigheid door fabrieken, werkplaatsen of loodsen. Sinds de ontmanteling van de Nederlandse Antillen kwalificeert zich ook de export naar de eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen; bijvoorbeeld een groothandelaar die de goederen op Curaçao importeert en vervolgens een gedeelte daarvan weer exporteert naar een filiaal op Bonaire.

Voor lokale ondernemingen die ook actief zijn op de andere eilanden is het derhalve raadzaam om te laten beoordelen of zij in aanmerking kunnen komen voor de toepassing van het export regime.

Mr Lennart Huijsen en mr Ingemara Bak zijn werkzaam bij PricewaterhouseCoopers Curaçao als belastingadviseurs. In deze rubriek wordt over diverse fiscale onderwerpen geschreven.

Beroep onder de loep.

Naam: Carla Rikkers

Komt uit: Reeuwijk, Nederland

Business or Pleasure: Pleasure

Aantal dagen: 7

Tekst en foto: **Marja Berk**

Carla Rikkers is voor de tweede keer op Curaçao en was eigenlijk niet van plan terug te keren naar het eiland. Waarom niet? "Ik werk bij een reisagent in Nederland en de eerste keer was het een geweldige aanbieding. Oké, ik wist dat we in een all-inclusive toestand terecht zouden komen, maar ik nam dat even op de koop toe. Dat viel dus enorm tegen, ik blijk daar toch niet zo geschikt voor te zijn."

Het was haar te massaal. Maar ze besloot toch voor een tweede keer naar Curaçao te komen. Hoe kwam dat? "Een vriendin woont hier al een aantal jaren en we zijn ook Facebook-vrienden. Thuis had ik een Italiaans wijnpakket gewonnen met heerlijke wijnen. Ik plaatste een foto daarvan op Facebook. Zij reageerde dat ze dat ook wel erg lekker vond. Toen ik zei dat ze dan maar een flesje moest komen halen, kwam zomaar uit de lucht vallen dat ik ook een flesje kon komen brengen. De volgende dag had ik mijn ticket geboekt, ik kon wel wat ontspanning gebruiken. En het is echt heel anders als je bij iemand in huis bent met een mooi zwembad", lacht ze.

Ze geniet nu meer van het eiland, vooral omdat ze verblijft bij iemand met verstand van zaken. "Ja, je komt toch op heel andere plekken dan wanneer je als een echte toerist in een hotel verblijft. Ik geniet nu gewoon meer." In Nederland doet zij de gehele administratie van een IATA-kantoor én runt een stoeterij. Inmiddels is er bij Dinah Veeris al het nodige ingeslagen en Carla verbaast zich in hoge mate over het verkeer op Curaçao. "Ik begrijp iets niet. Waarom schieten ze - soms zonder te kijken - voor jou de weg op om vervolgens met 20 km. per uur voor je neus te blijven hangen? Dan kan je toch ook gewoon even wachten?"

Het mag duidelijk zijn dat het ritme van dit eiland haar verstand een beetje te boven gaat. Ze is voornamelijk gekomen om te relaxen, te genieten van het gezelschap inclusief de zon en om iets van het eiland te zien. "Wat ik jammer vind, maar ik wijt dat aan mijn Nederlandse onbegrip, is dat je soms erg vervallen huizen en ruïnes tegenkomt. Curaçao heeft zo'n mooie uitstraling en dat doet er een beetje aan af. Dat is wel weer heel anders dan wat je op Scharloo ziet. Dat ziet er prachtig uit, monumentale panden waar de cultuur vanaf spat."
Er staat nog een bezoek aan het Kura Hulanda Museum gepland. "Ja, ik vind zeker dat je als Nederlander op bezoek dit museum moet gaan bekijken. Het is ook een stukje Nederlandse geschiedenis. Ik denk niet dat je er blij van wordt, maar geschiedenis valt niet te verloochenen."

Carla weet niet of ze ooit weer naar het eiland komt. "Ik houd erg van einden rijden, zoals in Europa. Italië is één van mijn favorieten, ik ben gek op de sfeer en het heerlijke eten daar. Het is dan ook geen toeval dat ik een Italiaans wijnpakket heb gewonnen", zegt ze met een knipoog.

"Maar er staat ook nog een bezoek aan Azië op de lijst, hoor. En Zuid-Europa is natuurlijk ook een heerlijk deel om doorheen te toeren. Ik bezoek dan ook het liefst kleine dorpjes en plaatsjes waar ik zo weinig mogelijk andere Nederlanders tegenkom. Genieten van het land, zijn bewoners en met handen en voeten aanwijzen wat je wilt hebben, dat vind ik eigenlijk het leukste. Maar hier schijnt de zon 365 dagen per jaar. En daar was ik ernstig aan toe."